

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

Budapest, V. Váczykört 23

hova minden küldemény intézendő.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt —
Félévre 4 » —
Negyedévre 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

Tizenkettedik helyen. Szabolcsi Miksától. — Az orosz zsidókért és — magunkért. Dr. Vassonyi Vilmostól. — A berlini tanácskozáson. — Egy felhívás. — A segélyactió kérdésében. — Orosz zsidók sorsa. — A rituális vád kérdése — Arnsteiner ur háztűznézőben. Komperl Lipót beszélye. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Hirdetések.

Melléklet: A nyomor és a jótékonyág tanyáján. Dr. Hoffmann Emilől (Berlin). — A Mózesmonda a zsidó irodalomban. Dr. Venetianer Lajostól — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1891 június 21) 5651 Szivan hó (30 napos) 13-ike. Hétfő 16-ike. Kedd 17-ike. Szerda 18-ika. Csütörtök 19-ike. Péntek 20-ika. Szombat 21-ike. Hetiszidra: Behaalószecha. Haftórah: Zachariás II. fejezete.

Tizenkettedik helyen.

«Mindennek megvan a maga ideje» — erre anit bennünket Kóheleth, Dávid fia, Jeruzsalem királya, kiról a szentírás azt a tanuságot teszi, hogy: »bölcsőbb volt minden embernél.«

Vannak idők, midőn felszólalnunk nem szabad, még ha visszafejlődni látjuk is a czélokat és eszméket, mikért egy életen át küzdöttünk; vannak idők, midőn — hogy a bölcs szavaival éljünk — saját kezeinkkel szórjuk szét a követeket, miket máskor egyenként, hangyaszorgalommal összehordtunk.

A küzdelmet, mely egész valónkat kötötte le, — az idő arra kényszeríthet, hogy mi magunk háttérbe szorítsuk. Mig a vészes zivatar tart, nem építünk, ha még oly szükséges és kedves is előttünk házunk felépítése. Uj, az eddigieknél végtelenül nagyobb aggodalmak töltik el szorongó keblünket. Ó, mikor lesz vége az irtóztató vésznek, az elemek dühöngésének, a nem várt csapásoknak, a szörnyű pusztításnak!

Felekezetünk méltóságának emelése, vallásunk egyenjogusítása és törvénybe iktatása, a magyar zsidóságnak egységes alapon való szervezkedése: ideálok, melyeket zászlónkra irtunk, és melyek, o, mennyire méltók a küzdésre! De ma? — egy pillantás magunk körül, és kimond-

hatatlan fájdalommal vesszük észre, hogy az idő arra, hogy jogaink kiépítésén munkálkodjunk, a rájtunk ejtett sérelmekért rekriminációkat emeljünk, legkevésbé sem alkalmas.

Ez az álláspontja ma a gondolkodó magyar zsidóságnak. Egy idő óta ezért szünetel a harez is, melyet csonka ügyeink kiigazítása érdekében vittünk; szünetel úgy ki- mint befelé; — az oroszországi hitrokonok hallatlan üldözése előtt, a történelemben párját kereső szerencsétlen népvándorlás előtt, mely lekötve tartja a világ figyelmét és melyet rémülettel szemlél első sorban maga az üldözöttek fajtörzse: lokális törekvéseink és küzdelmeink ellörpülnek, — és ez álláspontja a pécsi zsidó hitközségnek is, melyet ugyanakkor, midőn az a szerencse és különletés éri, hogy imádvá szeretett királyunknak hódolatát bemutathatja, ugyanakkor *fájdalmas megáláztatás, meg nem érdemelt visszavetés ér.*

Igaz, voltak a községben, kik azt hangoztatták: Jóságos és igazságos királyunk nem akarhatja, hogy felekezetünket lealázzuk akkor, midőn határtalan hódolatunkat, ragaszkodásunkat és tiszteletünket épen mint felekezetünk egy töredékéét neki bemutatjuk, — ergo *maradjunk itthon*; de ezeket nyomban más nézetet térítette a higgadtak intése, a viszonyokra való utalása.

A pécsi zsidó hitközséget nem érheti gáncs. *Elkövetett mindent*, hogy uralkodónknak folyó hó 21-iki látogatása alkalmával az Ő felségénél tisztelgő zsidó küldöttség *a felekezetek sorában* jelenhessen meg, és e törekvésében hathatósan támogatták a hitközséget különösen Banya vármegye főispánja, Pécs város polgármestere és támogatta őket maga a megyés püspök is. A hitközség egészen f. hó 16-ikáig azt a biztos reményt is táplálta, hogy ohaja teljesülni fog, mert az egész idő alatt azzal biztatták, — és akik biztatták, *akarták is* — hogy a küldöttségek sorrendjét úgy fogják összeállítani, hogy a zsidók a felekezetek közt utolsóknak fognak megjelenni és pillanatig sem kételkedünk, hogy *Pécsről* ilyen értelmű program ment fel a miniszteriumhoz.

A hitközség, hogy a felekezetek sorában méltón jelenhessen meg és hogy mint *a felekezet képviselője* jelenhessen meg Ő felsége előtt, Banya megye és a szomszéd megyék *tizenöt* nagy hitközségét szolította fel, csatlakozni a pécsi zsidóság küldöttségéhez. Ezek leirhatatlan örömmel fogadták a meghívást és voltak községek, melyek 100—100 tagu küldöttségeket jelentettek be, hogy az egész magyar zsidóság nevében forró köszönetet mondjanak a kifogyhatatlan királyi kegyért, mely engedte, hogy az egyenjogúsítás ilyen módon is kifejezésre juttassék.

Folyó hó 16-ikán leérkezett a megváltoztatott program. De az új sorrend leirhatatlan hatással volt pécsi hitkonainkra. Mert a zsidók küldöttsége nem csak, hogy a felekezetek sorába fel nem vételett, de még sokkal távolabbra tételett azoktól, akár a nagyváradi, debreczeni, vagy pozsonyi királylátogatás alkalmával, hol a felekezetek és a zsidók küldöttségei közé legfőbb *két* más küldöttséget ékeltek.

A pécsi sorrend ugyanis ez: 1. miniszterek, 2. római katolikusok, 3. görög katolikusok, 4. evangélikusok, 5. reformátusok, 6. hadsereg, 7. honvédség, 8. törvényhatóságok, 9. Verőcze vármegye, 10. állami hivatalok, 11. tanári kar, 12. zsidók, 13. ügyvédi kamara, 14. kereskedelmi kamara.

A pécsi zsidó hitközség elnöke és főabbja a program vétele után, ellátva a vármegye

derék és szabadelvű főispánjának levelével a fővárosba sietett Szapáry Gyula gróf belügyminiszterhez.

Ő nagyméltósága szívesen is fogadta a kérvényezőket, de »sajnálta« hogy a »dolgón nem változtathat«; a kérdésre, hogy »miért nem?« a miniszter azt kegyeskedett felelni, hogy *„nem tudom, talán mert nincsenek szervezve.“*

Szapáry gróf szavaiból mintha az hangzanék felénk: Muszkaországban még sokkal furcsábban bánnak hitkonaitokkal.

S mert ez úgy van, s mert szem előtt tartjuk a bevezetésünkben kifejtetteket, tartózkodunk a reflexióktól, sőt az orthodox vezéreknek (kik csak a napokban *külön* autonóm orthodox gyűjtést initiáltak az orosz üldözöttek javára) sem teszünk szemrehányást, hogy a magyar zsidóság szervezetlen volta, mi már annyi megaláztatásra szolgáltatott akár okot, akár ürügyet — az ő lelkiismeretükön tapad.

Szabolcsi.

Az orosz zsidókért és — magunkért.

A félénkség szereti magát higgadtságnak nevezni; a közöny szívesen ölti magára a bölcsesség köntösét. Bizonyára voltak olyanok, akik imponálóan higgadtnak és bölcsnek tartották azt a tétozáló lassúságot, melyet eddig az európai zsidóság orosz hitsorsosaival szemben a segélyakcióban követett; én e magatartásban még akkor sem tudok bölcseséget találni, ha nem a humanizmust, hanem egyedül az önzést fogadom el irányadó szempontnak. Bármily paradoxonnak lássék, nem annyira a humanizmus, mint inkább a józan önzés követeli, parancsolván, hogy a zsidóság minden erejét megfeszítse az orosz embertelenségek megtorlására és az áldozatok megmentésére. Kétségtelen, hogy a közöny, vagy az akció erélytelensége ugyanannyit árt az összes zsidóságnak, mint az orosz üldözötteknek.

A közönyösséget, vagy lanyhaságot minden más felekezet megengedhetné magának, de a zsidóság saját helyzetét ássa alá vele. Az európai katolikusok, vagy protestánsok helyzetét

nem befolyásolja az, hogy milyen hitsorsosaik helyzete Oroszországban, mert e felekezetek helyzete megállapodott, szilárd társadalmi elismertetésük a civilizált Europa minden részében kétségtelen. A zsidó felekezet azonban még nem tudott felvergődni a végleges egyensúly színvonalára, mindenütt küzdeni kell társadalmi elismertetéséért, helyzete majd javul, majd rosszabbul ama nemzeti társadalom felfogásának változása szerint, melyhez tartozik. E felfogás mivolta és iránya pedig nem függ egyedül egyik nemzet zsidóságának állapotától, mert a társadalom a zsidókról nem külön-külön, hanem egész általánosságban alkotja meg ítéletét. Nagyon téved tehát az az önző, aki azt hiszi, hogy megtagadva a szolidaritást hitsorsosaival, minden hátránytól megmenekül; mert a szolidaritást a társadalmi felfogás teremti és akár-hogy visszautasítja is valaki a szolidaritást, a társadalom azért szolidárisnak fogja tartani.

Legyünk tisztában avval, hogy midőn e nemzetek nézetet nyilvánítanak az orosz zsidók ügyéről, tulajdonképpen csak látszólag nyilatkoznak az orosz zsidókról, a maga lényegében tekintve a dolgot, mindegyik azt tanúsítja ítéletével, hogy milyen véleményben van a hozzátartozó zsidóságról. És így beáll ama igazságos helyzet, hogy a mily mértékben volt képes a zsidóság nemzetében az orosz zsidók iránt részvétet, az önkény ellen felháborodást kelteni, a mily mértékben vesz részt a segélyakcióban és képes nemzetét is részvételre ösztönözni, olyan arányban javít a maga társadalmi helyzetén. Ha tétlenül marad, ha a társadalom szívére hatni nem tud, elháríthatlan kárt okozott magának. A társadalom ilyenkor nem azon fog gondolkodni, hogy milyen embertelen sorshan részesednek a zsidók Oroszországban és mennyire megvetendő az orosz autokrácia, hanem elmélkedni fog azon, hogy milyen nagyszerű sorsuk van a zsidóknak itthon. A társadalom megfelelkezik ezen állapotban arról a sok sérelemtől, igaztalanságtól, mellőzéstől, melyben minket részesít, csak arra gondol, hogy mennyivel jobb dolgunk van nekünk, mint az orosz zsidóknak, akik még a költözködés és foglalkozás szabadságától is meg vannak fosztva. Az eredmény vagy a már kivívott helyzet

rosszabbodása, vagy legjobb esetben a stagnáció lesz. Ha a társadalom egyre arról hall híreket, hogy a zsidókat üldözik, bántalmazzák, de e hírek nyomában nem kel fel a felháborodás vihara, a tiltakozás impozáns nyilvánulása, nagyarányú segélyakció: tért foglal a kedélyek bizonyos elvadulása és a társadalom hozzá szokik ahhoz, hogy a zsidóban csak türt egyént lásson, a kinek örülnie kell, ha emberjogokban részesül, nemhogy a többi polgárral egyforma társadalmi, vagy politikai szereplésre volna igénye. Ha Oroszország annak példáját nyújtja, hogy minden komolyabb következmény nélkül, anélkül, hogy még csak szemrehányást is kellene elszenvednie a civilizált Európától, nemhogy megtorlástól kellene tartania, — a 19. században egész kényelemmel nagyarányú zsidóüldözést lehet folytatni, az összes nemzetekben felszínre törnek e nemtelen indulatok.

A zsidóság nincsen tudatában ama hatásnak, melyet az orosz zsidók ügye helyzetére gyakorolhat, mert különben nagyobb erélyt fejtett volna ki akciójában. Itt-ott folynak a gyűjtések, de az akcióban nincsen tervszerűség, összefüggés. Éppenséggel nincsen meg az arány az orosz brutalitás óriási volta és az akció méretei közt. Azon irányban pedig, hogy a társadalmakban Oroszország ellen mozgalom keletkezzék, nem történt semmi sem. A londoni tiltakozó gyűlés óta minden társadalmi akció megakadt. Magában a zsidóságban is elterjedt az a fatalisztikus nézet, hogy a bajon segíteni nem lehet; zsidók hangoztatták, hogy a parlamentekben való felszólalás hiábavaló, a kormányok intentiója lehetetlen, a társadalom felhívása célra nem vezet.

Nem akarok minden hibát a zsidóságnak tulajdonítani. Lehet, hogy a kormányok, a társadalmak az ő agitációjuk daczára sem tettek volna semmit, de mindenesetre meg kellett volna próbálni az agitációt. Ma már csak az utolsó eszköz van a zsidóság kezében: a segélyösszegek gyűjtése. Pótolja ki e téren, a mit a másik két eszköznél, a kormányok és társadalmak ösztönzésénél elmulasztott. A mi szabad anyagi erő van a zsidóságban, fordítsa mind szerencsétlen hitsorsosai javára. A közöny, vagy a fukarság az egész zsidóságon boszulja meg magát!

Dr. Vázsonyi Vilmos.

— *A berlini tanácskozáson a tárgyalások főpontját az a szerencsétlen körülmény képezte, hogy a kivándorlóknak, minden tehetséget és eszközt aránytalanul felülmúló roppant tömegei kimondhatatlanul megnehezítik, vagy egyenesen lehetlenné teszik a rendszeres segélyezést és kitelepítést. Magában a lefolyt május hónapban csak Berlinen keresztül 17.000, mond: tizenhét ezer kivándorló ment. Mit kezdbetűnek annyi emberrel akkor, mikor a szerencsétleneknek nem alamizsnát akarnak adni, a minék semmi gyakorlati célja, hanem existenciát akarnak teremteni mindegyik részére, hogy másoknak terbére ne váljanak? A területeket a kitelepítésekre erre a célra kiküldöttek most készítik elő és újakat most keresnek, — hová tegyék ez idő alatt a kivándorlók tömegeit? El kell követni mindent, és a hírlapok az úgynevezett nagy szolgálatot tesznek, ha oda hatnak, hogy a kivándorlás áradata, egy időre legalább, megálljon és hogy csak az vándoroljon ki, a ki otthon egyáltalán nem maradhat. A zsidóság megtesz mindent az üldözöttek segélyezésére, de ha a kivándorlás legalább lassabb folyást nem vesz, katasztrófát idéznek fel maguk a boldogtalanok. — A tanácskozáson részt vettek: Loeb Isidore (az All. Isr. Univ. főtitkára), és Erlanger M. (Paris), Adler Elkan (London), dr. Goldziber Ignác (Budapest), dr. Stern Alfred (Bécs); Berlinből: Makower tanácsos, Landau főkonzul, Goldberger tanácsos, Franzos Károly Enil, Cohn báró, Breslauer, Lachmann, Neumann tanácsosok, Simmel, Jacoby, Reichenheim, dr. Preusz és Isak György; Fuld tanácsos, dr. Bärwald igazgató és Schiff M. m. Frankfurtból; Josefthal tanácsos (Nürnberg), dr. Lyon (Boroszló), dr. Bamberger rabbi (Königsberg), Gumpertz Hermann (Hamburg) és még 3 németországi képviselő. — Az elnökséget Makower vitte 3 elnökléssel, jegyzők voltak: Goldziber, Franzos és Breslauer. — A pesti szűkebb segélybizottság (egyszersmind magyarországi központi) f. hó 19-én megalakult és a legközelebbi napokban megkezdte működését.*

Egy felhívás.

A komáromi új ref. püspök felhívását, melyet a város «emberiesen érző» polgáraihoz intézett, a napilapok csak részben közölték. A «Kom. Lapok»-ban megjelent igazán magasztos szózat egész terjedelmében a következő:

A szeretet a szívnek legnemesebb s legboldogítóbb érzelme. Isteni képmás ez az emberen, mert az Isten is szeretet! és aki a szere-

telben marad, az az istenben marad és az isten abban. Erő az, mely a föld porából az égbe emel; nagy, nemes és dicső tettek s önfeláldozásra képesít. De, mint minden erőnek, úgy a szeretet erejének is nyilatkoznia kell áldón ható, közjót előmozdító, szenvedéseket enyhítő, nyomort szüntető tettekben.

Ez az oka, hogy minden vallásnak főtörvénye, erkölcszabályának alapelve a szeretet. Izrael nagy törvényadója: Mózes, a hajdankornak e kimagasló nagy alakja főtörvénynyé tette a felebaráti szeretetet (Mózes III. XIX. 18.) Az Ur nevében és így isteni tekintéllyel szentesítve tette azzá. Az Ur Jézus a törvényre hivatkozással erősíti meg a Mózesi parancsot; első és nagy parancsolatnak mondja az Isten iránti szeretetet s másodiknak, az elsőhöz hasonlóan a felebarátink iránti szeretetet s kijelenti, hogy e két parancsolattól függ az egész törvény és a proféták írása. (Máté XXII, 37—40.)

Ugy a héber, mint a keresztény vallás tanítja, hogy egy atyának, az Istennek gyermekei s teremtsései és így testvérek s egyenlők vagyunk. Testvéreknek szeretniök kell egymást, s aki szeretet helyett gyűlöl, ki vesztére tör annak, akit testvéreleg kellene szeretni, az önmaga süti saját homlokára a megsejényítő Kain-bélyeget, az nem lehet jó izraelita, az nem lehet jó keresztény, mert lábbal tiporja az isteni kijelentésen nyugvó mind a két vallásnak főtanait és parancsolatait.

E tanokat, e parancsolatokat tiporják lábbal azok, kik Muszkaországban, s épen korunkban a felvilágosodás századának nevezett XIX-dik században inscenirozták, megindították s az emberiségből kivetkőzöttséget tanúsító vad atrocitással folytatják a zsidók üldözését. Mintha a középkornak sötét szellemei keltek volna ki új életre azon sírból, melyben örökre eltemetve hittük azokat. Százezreket üldöznek csak azért, mert nem egy- és ugyanazon templomban imádják azt az egy istent, ki mindnyájunknak édesatyánk, ki nem azt nézi, hogy ki és minő szertartás szerint imádja őt, hanem a szívre és a lélekre néz; ezek nemes érzelmeit, jóra készségét jutalmazza meg, ki nem gyarló emberekre bízta, hanem önmagának tartotta fenn az ítélet jogát a szívek érzelmei, a lelkek gondolatai felett.

Föllázad az emberies érzelmek azon szenvedések, zaklattatások, kegyetlen üldöztetések olvasásakor, melyeket Muszkaországban a zsidóknak vallásuk miatt kell tűrniök. Éjnek idején rohanják meg lakásaikat s hurczolják börtönbe

az ártatlanokat, széttépik a családi élet szent kötelékeit, elszakítják a házastársat házastársától, a szülőket gyermekeiktől, ezer meg ezer békés polgárt űznek ki a birodalomból s annyi időt sem engednek az üldözötteknek, hogy el nem vihető vagyonukat értékesíthessék s a szerencsétleneknek éhen, szomjan kezükben a koldusbottal, kell vándoruttra kelni, hogy új hazát keressenek ott, hol nemesebb és emberiesen érző szívek dobognak, hol a felvilágosodás napja áraszt áldó fényt, hol a felebaráti szeretetnek szent törvénye uralkodik.

Mint ember fájló szívvel gondolok a nyomorra, melybe az oroszországi zsidókat embertestvéreiknek, saját honfitársaiknak szívtelen kegyetlensége taszította, s mint keresztény érzem, hogy arczom a szégyenpirtól ég, azon gondolatra, hogy azok, kik magukat keresztényeknek nevezik, a szeretetet parancsoló keresztény vallásnak alap-törvényébe ütköző ily embertelen eljárást követhetnek azon vallás követőivel szemben, amely vallás kebelében ringott a kereszténység bölcsője s a mely vallást mi is isteni kijelentésen alapulónak tartunk, melyre vonatkozólag az Úr Jézus is kijelentette, hogy nem jön annak törvényei eltörlésére, hanem inkább betöltésére.

Én az önhibájuk nélkül földönfutó koldusokká lett oroszországi zsidók segélyezésére, könyörödésekkel nyomoruk enyhítésére kérem föl városunk nemesen gondolkodó, emberiesen érző polgárait. Komárom város polgárai nem maradnak el ott soha, hol szent ügy oltárára kell letenniök az áldozatot. Sokszor kellett önmaguknak is általmenniök a szenvedéseknek, a keserű megpróbáltatásoknak szívet nemesítő, lelket edző iskoláján, éppen azért tudnak együtt érezni a szenvedőkkel, nem zárják be füleiket a nyomornak jajkiáltásai, segélyért esdő szózata előtt. A keresztények nem feledkezhetek meg Jézus ezen intéséről: »Szegények mindig lesznek veletek, de én nem leszek mindig veletek; amit a kicsinyek közül csak egygyel is cselekedtetek, annyi, mintha én velem cselekedtetek volna.« Akinek van világi gazdagsága és látandja az ő atyafiát valami nélkül szűkölködni, és bezárandja az ő szívét az előtt, mi módon marad meg az Isten szerelme abban? Ne szeres-sük egymást csak beszéddel és nyelvvel, hanem cselekedettel és valósággal.» — (János I., III. 17-18.)

Alakuljon mielőbb városunkban segélygyűjtő bizottság, tüzze ki a nyomort enyhítő felebaráti szeretetnek lobogóját, hadd lássa városunk

minden polgára, s akinek szíve nemes, akinek lelke ép az alája tér.

Komárom, 1891. június 11-én.

Pap Gábor.

Mint értesülünk, itt a fővárosban mozgalom indul, mely a nemes főpapot az értékben és tartalom-ban egyaránt egymagában álló fölhívásáért feliratilag akarja üdvözölni.

— Az segélyactió kérdésében dr. Loevy Lipóttól, a pécsi izr. hitközség tisztelt alelnökétől hosszabb közleményt kaptunk. A cikk írója ebben személyes tapasztalataira hivatkozva, kifejti, hogy nem vezetne csél-hoz, ha az orosz földönfutókat tengeren túlra telepítenék ki. Aztán meg Palesztina déli részének sivár kopár talaját*) szerinte nemcsak az orosz zsidók nem tudnak termékenyíteni, de még a württembergiek sem tudták, akik pedig évtizedekkel ezelőtt telepedtek le a Karmel-hegye körül. A vörös tenger mentére tervezett telepek még kevesebb eredménnyel bíznának. Mert a földje bár termékeny, de a nap ápril havában már olyan erősen odatűz, hogy mindent eléget. Ázonfelül az uralgó tájkörök hamar megtizedelnék az aklimatizáltakat és a nomád arabok rablótámadásai egy percüket sem hagynák nyugodtan. E vidéken legalkalmasabbnak tartaná még a Tigris és Euphrát közti térséget, vagyis Mezopotámiát hol hajdan 20 millió ember számára termelt kenyér, ma azonban alig egy millió lakja és Bagdad és Aleppo között az Euphrát mentében a rendes karaván uton is 8—10 napi járóföldön akad az ember élőlényre. — Perzsiára sehogy sem szabad gondolni, mert amint a cikk írója 18 évvel ezelőtt Ispahanban, Sirászbán, de Perzsia északi részén Tab-riszbán is látta és tapasztalta, ott a zsidók helyzete igen nyomoruságos s a mellett, hogy valósággal kizsárolják, még meg is vetik őket. Hogy e viszonyokban nem esett változás, azt magánértesülésekből tudja. — Mindezek alapján dr. Loevy azt állítja, hogy az orosz földönfutók zömét — ha a könyörület és segély munkáját akarjuk rajtuk gyakorolni — nem szabad a tervbe vett vidékekre telepíteni, mert ezek a telepítések fölemésztenék ugyan a pénzt, ami bizonyára milliókban fog egybegyűlni, de az üldözöttek sorsán nem enyhítené, sőt csak megnehezítené a helyzetüket, mert a kitelepítettek a művelt világgal alig érintkezhetnének s ez nem is tarthatná őket szemmel. Akkor aztán újabb segélyactióra is bajos volna buzdulni. A célhoz vezető módnak a sok emberszeretettel irt cikk azt ajánlja, hogy minden egyes zsidóhitközség

*) A századok óta ekét nem látott talaj, elismerjük, természetellennek tetszett a tisztelt beküldőnek, de ezt megczáfolja az a tény, hogy az utolsó években főképen Rothschild Edmond báró által teremtet zsidó kolóniák virulásnak örvendenek, sőt egy-néhánya a hajdani Kanáán bőségére és áldott voltára emlékeztet.

Európában, Ázsiában és Amerikában tagjainak számához mérve, fogadjon kebelébe egy vagy több kiüzött orosz zsidót és gondoskodjék a befogadottakról, munkaszerezés, valamely életpályára való kiképzés, esetleg a szükséghez mért segélyezés által. Ilyen telepítés ellen semmiféle parlamentáris kormánynak sem lesz kifogása, a honosítási törvény sehol sem ellenzi, sőt társadalmi kár sem támadhatna belőle, mert a jövővényeket egész országok területein szórják sőt azok beolvadhatnak az egyes országok népességébe, és az ország lakosságát már kezdetben is nagyobbra szaporítják munkabíró kezekkel szaporítanak, — A mentő munkálatokban ily módon tán más emberbaráti intézmények és testületek is részt vennének és az üldözöttekre annyi szenvedés után több szabadság mellett, emberhez méltóbb sors várna.

Orosz zsidók sorsa.

Csak a rendes mederben folyik minden. A rémhíreket megerősítik. Jelentik, hogy White, Hirsch báró követte, a ki legalább némi türelem sürgetése végett járt az orosz kormánynál, igen szíves fogadtatásra talált, kapott szép ígéreteket s azt a biztatást, hogy maga a császár is örömmel látná, ha a Hirsch báró telepítési terve sikerre vezetne.

Mindazonáltal Ignatiew Kiewben »zsidó kiüzési bizottság«-ot szervezett, melyben a zsidó kézművesek ügyessége fölött, ami az orosz birodalom egyes részeiben tartózkodási jogot ad, a zsidók konkurrensi mondanak ítéletet. Hogy milyent? arra megadják a feleletet Berlinből, ahova tömegesen érkeznek a földönfutók és Odessából, honnan azt jelentik, hogy két hetenként 500—600 menekülő indul Palesztina felé. Ignatiew különben azt is elrendelte, hogy minden zsidó iparos, kinek kevés a munkája számüzendő. És az orosz közvélemény hatása alatt melyiknek volna elég munkája?

A kivándorlás céljai egy ujabbal szaporodtak. Sok orosz menekülő Afrika felé tart s különösen a Kongó vidékre. A »Hamb. Nachr.« sürgősen óv ezen ujabb kivándorlási iránytól, mert az elgyengült, minden szükségnek kitett orosz menekülők sokkal kevésbé tudnának ott eltengődni, mint más népek. »A forró övi kolonizáció tömeges embergyilkolás volna.«

Myslovitzból írják, hogy az ottani állomást az elmúlt hóban 2800 kivándorló érintette és az ottani segélybizottsággal tudatták, hogy a napokban 750 zsidó család érkezik, kik Argentiniába szándékoznak. — Ratibort annyi kivándorló ejti utba, hogy a »felső sziléziai segélybizottságok« egyöntetű eljárás céljából f. hó 14-én Beuthenben központi bizottsággá olvadtak össze. Az »Oberschlesischer Anzeiger« pedig a keresztényeket is buzdítja a segélyezésre, mert — úgy írja az idézett lap — a zsidók alkalomadtán tisztán keresztény célokra is mindig bőkezűen adakoztak.

Hogy milyen nagy a szükséglet s mennyi a kivándorló azt bizonyítja azon körülmény, hogy Berlinben a múlt hó végén egyetlen napon 1600 kivándorlót segélyeztek 84,000 márkával.

Pedig a kivándorlás mérve még nőttön nőni fog. Az ujabb hiob-hirekből erre lehet következtetni.

A »Times« moszkvai levelezője elszomorító dolgokat ír. Egy gyárost Moszkvából azért utasítottak ki, mert gyártelepe, mely most a város területén áll, az új terv szerint abból ki fog esni. A Marina Rostcha nevű moszkvai zsidó telep egészen megürült, az ott lakott 350 család közül már csak 20 van ott, ezek is azért mert legtöbb tagjuk nehéz beteg. Az egyik házban zsuppágyon ott kinlódott egy félvak öreg ember betegen, kiéhezve. Gyermekait egytől-egytől száműzték és a Times tudósítójának azon kérdésére, hogy miért nem viszik kórházba, azt adták válaszul a beteg öregről valamenyire gondoskodók, hogy Moszkva polgármestere, Alexejeff megtiltotta a kórház vezetőinek a zsidók befogadását. És a Daily Telegraph levelezője miként a Timesé is, egybehangzóan erősíti meg azt a hirt, amire a szabadabb országokban az emberek kételkedve ráznák a fejüket, hogy kik anyagi eszközök híján nem tehetnek eleget a kiutasítási parancsnak, azokat börtönbe vetik és mint közönséges gonosztevőket lánczokra verve eltolonczolják.

Mit ér ilyen viszonyok között, ha szórványosan akad egy-egy emberbarát, ki főlemeli szavát az üldözöttek érdekében, miként a glasgovai lordmayer a f. hó 12-iki ottani meetingen.

Európa csak nézi, hogy a török porta készül valamit tenni és meg akarja kezdeni a palesztinai telepítések érdekében a nagyhatalmakkal a tárgyalást. Európa maga megbénultan kíséri szemmel a XIX. századnak szegyenbefuló utolsó évtizedét.

A rituális vád kérdése.

A szerencsétlen korfui eset ismét fölidézte halottaitól azt a tengersok ártatlanul kiomlott vérbe került rémmesét. Németországban a jámbor Kreuzzeitung már kész volt rája újból letenni a hitet s igazán kapóra jött a meggyőző czáfolat egy hírneves keresztény professor tollából, a ki a lipcei egyetemen hivatásszerűen foglalkozik a zsidó tudományokkal és irodalommal.

Az említett czáfolat a »Berliner Tagblatt« f. évi 275. számában a lap első helyén jelent meg és szerzője lic. dr. Dalman D. H.

A tudós tanár avval kezdi cikkét, hogy a »Berliner Tageblatt« politikai irányával ugyan épenséggel nem ért egyet, de a jog és igazság érdekében elmondandónak tartja a következőket:

A zsidó vallásbeli ismeretei — mondja dr. Dalman — régesrég kétségen kívül helyezték előtte, hogy a zsidó hit, mint ilyen, nem csak hogy nem ismeri a rituális gyilkosságot, hanem határozottan perhorreszkálja azt. Lehetőnek tartotta azonban, hogy mint a keresztény egyház kebelében akadtak sekták, melyek erkölcsi bűnöket a vallás glóriájába vontak, úgy a zsidóság kebelében is találkozhatott olyan *titkon* burjánzó sekta, mely babonás s a zsidó vallás tanaival össze nem egyeztethető motívumokból a keresztényvér megszerzését és élvezését avagy éppen keresztények gyilkolását hagyná meg. A tanár elolvasta az antisemita apostolok: Justus, Rohling, Ecker, Victor, Fritsch és mások műveit, melyek cféle titkos

tant »lepleznek le.« — A szakértő már e munkák felületességéből azt olvassa ki, hogy bennök az otromba tudatlanság és ritka merészség a tárgy és szakismeret köpenyével ékeskedik. Felületességükre napnál világosabb fényt vet a mód, melylyel az antiszemita írók félig-meddig, vagy éppenséggel meg nem értett, avagy teljesen legből kapott citátumokkal »a zsidóság tanait« gyártják, hogy az efajta gyártmányokat, bárha nyomoruságos voltukat a szakértők rég felismerték, ismét és újra mintalapos tanulmányok eredményeit bocsássák világgá. Ezek daczára is — úgy vélte Dalman — amit Rohling és Justus be nem tudtak igazolni — talán lehet a dologban még is valami és meggyőzőbb bizonyítékot keresett.

A zsidó irodalomnak minden zege-zugából összerakerte a legkülönfélébb műveket, törvénykönyveket, ritualékat, írásmagyarázatokat, mistikus rendszerek leírásait. Nem érte be a keresztény hatóságok és cenzurák ügyelése alatt megjelent művekkel, de, nem kimélve költséget, olyan példányokat szerzett be belőlök, melyek a zsidó könyvekre vonatkozó pápai cenzura létesítése előtt a könyvnyomtatás feltalálása után közvetlenül jelentek meg. Az inquisitio »santo officio«-jának fekete bélyegzőjével törölt részeket bötüzte ki. Megszerzett új és régi nem keresztény tartományokban nyomtatott könyveket, minők a konstantinápolyi és salonikii, a jeruzsalemi és smirnai hivatalos kiadványok. Marokkóból, Algierből, Tunisból és Bagdadból hozatott könyveket, hogy az ottani zsidók kezein forgó művekből is ítélhessen. És hogy megismerkedjék a zsidó »titkos tan«-nal a kabbalával, melyben állítólag az antiszemitizmus keleti koryfeusai a »vértan«-t fölfedezték volna, egy öreg zsidó kabbalistával, egy román csodarabbi vejével, oktattatta magát, hogy a németországi zsidó tudósok előtt nagyrészt teljesen ismeretlen kabbalista irodalomban is otthonos legyen. Szántsándékkal leginkább azon helyeket tanulmányozta át, melyeknél fogva a keresztény gyűlölködés és vakhit, a rituális gyilkosság tanát leginkább szülhették volna. Szinte elégtételére szolgált volna, ha valami gyanusat talál. De *sehol sem talált*. Amit e vértanra vonatkozólag régebben és most mások bizonyítékul hoztak fel, az *mind üres beszéd, a zsidó irodalomban egyellen bizonytsága sem fedezhető fel*.

A tudós tanár nem kételkedik abban, hogy az antiszemita, — mert ilyen kutatást véghez vinni, avagy azt csak meg is ítélni nem képesek — nem fogják beismerni, hogy ítélet alkotásra képtelen emberek áldozatai és ezentúl is vakon követendik világtalan vezetőiket. Az lesz a kifogásuk, hogy a rituális gyilkosságok tényét okiratok és bírói ítéletek erősítik meg. De ha feltesszük is azt, hogy minden történetileg ránk maradt bűnpörben több vagy kevesebb bizonyossággal csakugyan megölték volna a zsidók egy-egy keresztényt, ebből még *mindég nem lehet a rituális gyilkosság tanának lételére következtetni, aminthogy a kereszténységnek sincs azért »vértana«-a — mert igen sok keresztény — amit az antiszemita olyai természet-*

tesnek tartanak — gyilkolt már zsidót. A meggyilkolt keresztények vérenek rituális felhasználásait tehát éppen csak a bírói megállapítások és vádlottak saját vallomásai bizonyíthatnák. *De ilyenmüi vallomás egyellen egy sincs, ha csak nem kivallatás uján szerzett.* Ily módon hasonló beismeréseket ma is lehetne szerezni. Hát be van-e az igazolva, hogy a középkorban azok az asszonyok csakugyan az ördöggel álltak czimboraságban, akikről azonkor jogászai tényleges vallomásaik alapján egész rendszert állítottak össze? A sátánnal a levegőn át csakugyan a blocksbergre röptek? Hát a hostiák, miket keresztüldöftek, csakugyan vérsugarakat löveltek ki? A ki bírói megállapításokat megbízhatónak tartja egy tekintetben, az más tekintetben sem vallhat más nézetet.

Ha valamikor ki lehetne azt sütni, hogy egy zsidó azért ölt meg egy keresztényt, hogy vak hitében véreét használja, chez ugyan a »zsidóság«-nak nem volna semmi köze, de igenis az volna lélektanilag valószínű, hogy az *antisemita keresztények »vérhazugsága«* vetette el ezt a rettenetes magot egy *örült* agyába.

Ilyen tényállás után találynak tartja a világos, átható logikával irt cikk, hogy a nem létező vértannak léteben még is sokan hisznek, és kevesen lépnek fel ellene határozottan. Okát abban találja, hogy a zsidó dolgokban való tudatlanság közkeletű és azt, aki a zsidókat manapság hamis vád ellen védelmezni meri, még a barátai sem nézik jó szemmel, az antiszemita pedig fanatikus polemia sarával dobolják meg.

Dalman avval fejezi be cikkét, hogy vajha eljönne valahára annak napja, melyen e küzdelemből az igazság és jog kerül ki győztesen: a nap, amelyen a keresztények belátnák, hogy nem járja kezét fogni azokkal, akik nemtelen fegyverekkel küzdenek és azonfölül a keresztény hit meggyalázásában messze fölülmúltak mindazt, amit Stöcker és hivi ellenfelek szemére lobbantanak, míg pártfelek keresztényellenes vádaskodásait megfoghatlan következtetésséggel elhallgatják. E nap elkövetkeztével válik majd csak lehetővé korunk számos erkölcsi, társadalmi és gazdasági viszasságainak tárgyilagos fejtegetése.

ARNSTEINER UR HÁZTÜZNÉZŐBEN.

Elbeszélés.

(4)

Írta: **KOMPERT LIPÓT.**

Szálira nézve a parancs és annak végrehajtása csak pillanat műve volt.

Alig hogy a tanító észre vette, a kötényke zsebéből előkerült a tüttartó és a papirosra csavart czérna, mely páratlan gyorsasággal beleszaladt a tü fokába. A leány éles foga hamarosan eltávolította a fölösleget, csak úgy borzongott a tanító háta a csikorgásától. Száli aztán féltérdelel helyzetben odaállt a kabát mellé és gyors öltésekkel igyekezett megerősíteni a szabadságra vágó gombot.

Arnsteiner Gyula aféle alvajáró módjára kísért a leány mozdulatait; úgy sejtette, hogy meg van varázsolva, olyan élénk ellentétet fedezett fel eme fölvarrandó gomb s a között, amit az imént olvasott ki lelke mélyéből. A tűnek csaknem szeme előtt történő szabályos fel és leöltése térítették őt megint magához.

Ki volt az, aki, míg ő bensejének tátongó sebeit olyan nagy bizalommal tárta fel: egy nyomorult kabát fityegő gombjára tud gondolni. A tollfosztó asszony leánya! És ő talán csodát lásson ebben!

— O, Winterfeld Szidónia — tört ki belőle eme fölfedezés önkénytelenül — te föl nem varrtad volna a kabátom gombját! Te nem!

— Jaj — kiáltott Száli és rázta a mutató ujját, mintha valami roppant fájdalom érte volna — Arnsteiner úr, megböktém az ujjamat csontig!

— Tégy rá hideg vizet — szólt Arnsteiner nyugodtan s fölállt. E pillanatban a különben éppenséggel nem kemény szívű ember részvétének nyoma sem látszott. Hanem a gomb az ugyancsak meg volt erősítve.

II.

Igenis, a hidegvíz! Milyen jól esik belőle egy korty, ha égető nap hevében agyonfárad az ember; de milyen csekélyke a hatása, ha haragosan fölindult érzelmek fájdalmát akarják véle enyhíteni, mely nem a félrecsuszott tű szurásának következménye, hanem a szívből fakad, onnan a hol legjobban nyilallik.

A kis Száli nem követte tanítója tanácsát, lehet hogy azért, mert Arnsteiner ur szobája híján volt a pohárnak, melybe a leány a csillapító gyógyírt önteni akarta, de inkább lehető az, hogy azért, mert szabadulni akart a felolvasástól, melyben olyan fájdalmas dolgok voltak megírva, — de nem csak Arnsteiner Gyula tanár urra nézve.

Kapta magát, s inkább haza ment, ott legalább akadt víz unos-untig elég, meg akár pohár is hozzája; otthon különben legtöbbet ért az ősi nagyhasú szekrény, mely a szoba falával olyan csinos sutot képezett, hogy olyat messze földön sem lehetett találni. Csöndesen, a világtól elzárva megvonulhatott benne az ember, mintha csak a csöndes oczeán egy ember nem lakta szigetén volna, és nevezetesen, ha azonfelül a harisnyakötésnek is sorát lehetett ejteni, hát a gondolatok — mint valami varázslat alatt — olyan erővel jutottak szárnyalásra, hogy az ember nem is a tollfosztó asszony szobájában, hanem egészen másutt képzelte magát.

Ebben a «másutt»-ban egy hasonlatossággéppen régi könyvespolcz is volt látható, tenger sok könyvvel, melyek közül egyik sem fért meg szomszédjával szép rendben; az egyik köröszben feküdt, a másik makacsodva ágaskodott és éppenséggel nem volt inyére a fekvés, egy harmadik meg valószínűleg széles jó kedvében a másik keltő hegyibe borult és sem fe-

küdni, sem állani nem akart. De egy dologban testvériesen megosztzkodtak, már t. i. az ujjnyi vastagságú porban, s szinte azt hinné róluk az ember, hogy van idejük a tekintélyes kriptá bevárására. Hanem hát semmi sem tart oly soká, hogy utolsó órája el ne érkezék és ezé a jókedvűen terpeszkedő poré is elérkezett. Ejnye ennek a nagy halom könyvnek de közibéje talált «valaki» ütögetni a pálcikával, szinte sóhajtottak és szepegtek tőle, mint a megdorgált gyerekek, meg-meg előszedeggették őket rendre és, uram isten, milyen sűrű fellegekben szállt el a megijesztett por az ablakon! De ugyanabban a perczben milyen csodamód átalakult az egész szoba is: rá sem lehetett ismerni! Hogy a tekintélyes megüllepedést kereső pornak kiadták az utat, úgy tetszett, mintha minden egyes tárgy gonosz vendégtől, egy egész esztendő betegségtől szabadult volna meg. Örült minden és kicsipte magát, mindenik a másikat akarta felülmulni ragyogásban és tükörfényességben! Asztalok, padok székek, könyvespolcz, ablakfüggöny, padló, kályha, gyertyetartó, szóval minden, de minden, ami a kis helységbenszorogott, ujéletre kelt, és örömeiben csaknem tánczra kerekedett a szobában. Legszelebbjőkedve azonban egy »kaput»-nak kerekedett, mely busan lógott az ajtó sarkán; a létért való küzdelmében megesejt rajta az a szerencsétlenség, hogy valamennyi gombját elvesztette. De most «valaki» belebujik az ujjába és — lám lám mi mindent meg nem ért a vén kabát öreg napjaira — megint be lehetett gombolni és egyetlen gombja sem szakadt le.

A csodaszekrényhez, mely mellett mindezt látni lehetett, a kis Száli olyan erővel huzta-vonta valami, mintha megsebzett ujjára másutt nem is akadna gyógyír, hanemha a fa-barát tiszteletreméltó árnyékában. Az igazság érdekében azonban meg kell vallanunk, hogy Arnsteiner ur tanítványa csak nagy néha menekült eme tiszteletreméltó sut árnyékába; mert különben nem igen volt érkezése.

Péntek estenden, mikor a vacsorának végére jártak s a kétkaru lámpa kissé álmos szemekkel pislákol, akkor lehetett ezt a visitet leginkább megejteni, mely azonban legtöbbször aunyi ideig tartott, hogy lefekvéskor a hold, csillagok és a lámpa már rég az igazak álmát aludták.

De ezuttal nem volt péntek este, hanem egész közönséges dolognap és a nap hamiskásan sandított be a szobába; hanem azért Száli nem tudott megbirkózni a vén szekrény vonzó erejével. Alig hogy haza jött, oda ült a sutba, és úgy ült ott egy darabig dolog nélkül; még csak a harisnya végtelen szárát sem kötögette.

A tollfosztó asszony, Száli mamája, hamar észrevette e jelenség szokatlan voltát.

(Folytatása követk.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **junius 15-én** lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váczi körút 23. sz.

Hazai hírek.

A „Zsidó-magyar írók és tudósok“ című cikksorozatunkat dr. Feketi Sándor ur, a kedvelt rovat szerkesztője, lapunk jövő heti számában ismét folytatja.

— *Szász Károly, a nagynevű költő és a Dunamellék református püspöke, pásztorlevelet fog-m-tézni híveikhez, melyben adakozásra szólítja fel őket az üldözött orosz zsidók javára és a melyben a zsidóüldözéseket — mint ezt már ismétellen tette — a legszentebb keresztény tanok ellen való lázadásnak fogja bélyegezni. A nagylelkű és állását annyi fénynyel övező főpap templomi szónoklataiban is stigmatizálni fogja az orosz barbarizmust és a hívek könyörületét a szerencsétlen üldözöttek felé irányítani.*

— **Magyarországi gyűjtések az orosz földönfutók javára.** Kétségtelenül legjelentékenyebb az a mozgalom, melyet Pap Gábor komáromi ref.püspök indított meg, lapunk más helyén produkált, minden banalitás nélkül fennköltnek mondható felhívásával. A felhívás a Komáromi Lapok-ban jelent meg s Komárom város emberiesen érző polgáraihoz van intézve. Az adakozást maga a nemeslelkű püspök nyitotta meg. Az első adományozók közt találjuk dr. Schnitzer főrabbit és Tuba János városi főjegyzőt. — Máramaros-Szigetről írják nekünk, hogy az ottani izr. sefard hitközség f. 12-én elnöke, Mandl János vezetése mellett az orosz földönfutók segélyezése érdekében templomában értekezletet tartott, mely elhatározta, hogy Sziget központtal máramarosi sefard segélybizottságot alakítanak. Elnökül Groedl Hermannt, titkáru dr. Grünwald Zsigmondot és pénztárnokul Kahan Salamont választották meg. A vidéki bizottsági tagokat 14-én creáltak. A gyűjtést azonnal megkezdtek. — Nagyszombatban a st. qu. hitközség részéről Eisler Ede és Herczog Lipót, az orth. község részéről pedig Klein Adolf és Schick Samu indították meg a gyűjtést. — Apatinról jelentik

nekünk, hogy a hitközségi iskolaszék a tanév zárvizsgájára jutalmul szánt könyvek árát a gyermekek nevében az orosz üldözöttek segélyezésére adományozta és a község tagjai közt Abraham Sándor másodelnök megindította a gyűjtést. — Dunapenteleén pünkösd másodnapján Kramer Simon tanító a zsinagógában élénk színekkel ecsetelte a hallgatóság előtt az orosz sorsüldözöttek nyomorát és adakozásra buzdított. A gyűjtés azonnal megindult s annak eredményét közölni fogják velünk. — Dunaföldvárán is megindultak a szívek. Löwy József a Chevra elnöke és Strauss Mór választmányi tag segélybizottság élére álltak és eredménnyel folytatják a gyűjtést. — Lipótszentmiklóson a hitközség eddig 1200 frtot gyűjtött. — A P. L. gyűjtése lapunk zirtakor 3866 frt.

— **Rabbifelavatás.** Folyó hó 19-én két növendékét avatta rabbivá az országos rabbiképzőintézet. A felavatás az intézet templomában folyt le, mely egészen megtelt az új rabbik jóakaróival, barátjaival. Ott voltak a pesti és budai hitközség, az orsz. iroda és sok más intézet képviselői. A felavatás a többször leirt szertartás szerint folyt le. Dr. Klein, nagybecsskereki főrabbi (egyik rabbivizsgáló) szép felavató beszédet intézett új kollegáihoz. A bucsuszónoklatot dr. Eisler Mátyás tartotta, mire Bloch Mózes rabbi, a szeminárium igazgatója héber beszéd és a papi áldás kíséretében nyújtotta át a növendékeinek a hattarát (héber képesítő-levelet). Dr. Nádai és dr. Eisler új rabbik vizsgái a vizsgáló bizottság tagjait a legnagyobb mérvben kielégítették és megörvendeztették. — A rabbiképző eddig 23 rabbit (kik közül 21-en papi állást töltenek be) avatott fel.

— **A pesti izr. hitk. kórházáról** az 1890. évi orvosi és gazdasági jelentés, mely most hagyta el a sajtót, sok szép adattal számol be. Az új kórház első évi működésének sikerei, a szolgálatok, melyeket az egészségügynek tesz, a nagy arányokban gyakorolt humanus munka, melynek a főváros szegényebb osztályai felekezeti különbség nélkül, de a vidékiek is nagy számmal látják hasznát: mind hatalmas arányokban domborodnak ki. Kevés a szó, de annál többetmondó. Mégis aki csak egyszer fordult is meg a főváros eme legmodernebb berendezésű kórházában s csak néhány szót váltott is a betegekkel, az a jelentést szerénykedőnek kell, hogy tartsa, mert a bevezető sorok is pusztán számokban fejezik ki az elismerést, a mire a kórház fentartóin kívül annak fáradhatlan munkásai szintén részlegáltak. — A kórházban 1064 fekvő beteg (176-tal több mint az előző évben) nyert ápolást, kik közül 14.7% vagyis 139 keresztény volt. A fekvő betegek 22859 ápolási napot vettek igénybe s így egyre átlag 21.4 nap esett. A betegek közül 34% vagyis 361 ingyenes ápolásban részesült s ezek közt 15 volt keresztény, 703 illetve 66% (köztük 124 keresztény) pedig egészben vagy részben fizette az ápolási díjakat. A közös kórtermekben fekvő betegek, kik napi 1 frtnyi díjat fizetnek, szintén részben a kórházat fentartók költségén apoltaknak tekintendők, amennyiben egy-egy betegápolási nap költségei 1 frt 60 kr-ra rugnak. — A betegek között budapesti illetőségű 65%, utról jött pedig 35% volt. Az elhaltak száma

82-re rug, vagyis az ápoltak 7.7%-ára ami az előző év halálozási arányához képest 3% javulást tüntet fel. Legtöbb dolog akadt a belgyógyászati osztályon, hol 564 beteget ápoltak, azután a sebészetin, hol 320-at és végül a szembeteg osztályon, hol 180-at. A sebészeti osztályon fekvők közül 42.1% nagyobb műtétet állott ki, ennek dacára a halálozás csak 4% volt, a szemészeti osztályon pedig 65,5%-ra rugott azok száma, kik műtétet végeztek. — A bejáró betegek száma 10,734 s az ezek számára történt rendeléseké 55,087 volt. A bejáró betegeknek majdnem a fele 48.6% illetőleg 5339 keresztény volt. Ezenkívül a szegény orvosok 1459 fekvő és 4278 járó, összesen 5737 beteget gyógyítottak s így a hitközség jótéteményeiben összesen 17,335 beteg részesült. — A felmerült költségek a szegény gyakorlattal együtt, 42,308 frt 70 krt vettek igénybe, mely összeghez a Chevra egymaga 14,163 frt 50 krral, a hitközség pedig 6070 frt 08 krral járult, az ágya'apítványok jövedelme 3455 frt 73 kr. volt. A lubbadózó betegek közül 94 távozó segélyben részesült. — A kórház-igazgatói teendőket dr. Stiller egyetemi rk. tanár, a gazdaságiakat Mandl Ignác és Keppich Lipót, továbbá Adler Lajos végezték. A szakosztályok vezetői dr. Stiller, dr. Báron, dr. Szili. egyetemi tanárok voltak, kik mellett 3 orvos, (dr. Mohr, dr. Pollák és dr. Baumgarten) és két segédorvos (dr. Herzog és dr. Adler) működött.

— **Reiner Bertalannak**, az eleven tollu korán elhunyt tárczairónak, kinek siremlékéről rokonok híjján nem volt ki gondoskodjon, *Neugebauer* László, *Deutsch* Antallal, a P. Ll. szerkesztőjével, *Gerhardt* Gusztávval; *Singer* Zsigmonddal a N. Fr. Pr. levelezőjével valamint az osztr. á. v. társaság tisztviselőinek hozzájárulásával sirkövet emeltetett. A sirkövet f. hó 21-én d. 1/2 12 órakor leplezik le a kerepesi uti izr. temetőben, mely alkalommal bizonyára sokan fogják leróni az elhunyt író iránti elismerés adóját.

— **A szülők öröme.** Riesz Lázár és neje fiuknak egy súlyosabb betegségből való fölépülése öröme a pesti izr. fiárvaháznak 300 frtot, az izr. siketnémák intézetének és a »Stefania« gyermekkórháznak 200—200 frtot, az izr. leányárvaháznak 150 frtot, az izr. kézműcgyeletnek 100 frtot és a szünidei gyermek telepnek 50 forintot adományoztak.

— **Egyetemi tanárjelölés.** A budapesti egyetem megürült középkori történelmi tanszékére az egyetemi tanács dr. *Marczali* Henriket másodsorban ajánlotta a közoktatásügyi miniszternek.

— **Jótekonny hagyományok.** Reich Gábor fővárosi háztulajdonos, kinek haláláról előző számunkban adtunk hírt, emlékért a következő hagyományokkal örököltette meg. Leánykiházatisági alapra 11,666 forintot hagyományozott, 8000 frtot a budapesti rabbiseminariumra, 3666 frtot a pesti izr. kórházra, 1000 frtot az izr. leányárvaházra, 1000 frtot az izr. fiárvaházra, 300 forintot az izr. siketnémák intézetének, 800 frtot a talmudegyeletnek

500 frtot a pesti izr. hitközségnek, 400 frtot a pesti Chevrára, 500 frtot az orsz. gazdasági egyletre, 200 frtot a kereskedők kórházára, és 200 frtot az izr. betegsegélyző és temetkezési egyletnek. A megboldogult temetése napján való szétosztásra 200 frtot és 10 szegény embernek egyenlő arányban adandó ajándékul 300 forintot rendelt.

— **A főváros zsidó lakosságáról**, melyről hetek óta tendencziózus rémhíreket kolportáltak s azonfelül még azt is állították, hogy az egész tényleges lakosságot vagy százezer fővel felülmulják, a hivatalos adatokat a statisztikai hivatal főnöke Kőrösi József most tette közzé. E szerint a főváros zsidó lakosainak száma 102,337, s a 10 évi szaporodás 32,150 lélek. Legtöbben vannak a VII. kerületben, ahol lakossága számának 38.78%-át és a VI. kerületben, ahol 35.31%-át képezik. Budapest zsidó lakossága az egész népességnek átlag 21.03%-át képezi.

— **Ingyenhelyek betöltése az izr. siketnémák orsz. intézetében**, az 1891.92 iskolaévre: Dr. Kohn Sámuel ur 25 éves rabbijubileuma alkalmából a nevére alapított ingyenhelyet Stiller József siketnémának T.-Szt.-Imréről jutatta. Az intézet elöljárósága részéről pedig a következők nyertek ingyen helyet: Weihmann Etelka Kertesről, Müller József Budafokról, Neumark Arnold Budapestről, Schwarcz Eizik Búd-Szt.-Mihályról, Wimmer Simon Budapestről, Guttenberg Imre Budapestről és Benedikt Benő Budabicskéről. Nevezettek kivül még huszonhárman folyamodtak ingyenhelyért az ország különböző vidékeiről, kiket azonban vissza kellett utasítani, minthogy az intézet anyagi ereje ezeknek eltartását már nem bírja el. Ez alkalommal nem mulaszthatjuk el külön kiemelni, mily kimondhatlan szerencsétlenség az ugy a szegény szülőkre, mint a boldogtalan gyermekre nézve, ha ennek mindennemű kiművelés nélkül kell felnőnie; az ily kiképzettlen siketnéma terhére esik egész életén keresztül nemcsak hozzátartozóinak, hanem azon községnek is, a hová való illetőségü. Minden jobb gondolkodású község tehát saját érdekében eszelekszik, ha megfelelő évi járulék által a budapesti izr. siketnémák orsz. intézetében helyet szerez esetleges siketnémái számára. A tíz éves kort még el nem ért siketnémák felvételét jövő évi április hóban ismét lehet kérelmezni. — Az intézetben az ünnepélyes záróvizsgákat f. hó 21-én d. e. 1/2 11 órakor fogják megtartani.

— **»Egy ballépés«** ezimen Márkus József lapszerkesztő, a legszellemesebb magyar írók egyike, 4 felvonásos színművet írt, mely a budai arenában mihamarabb színre kerül.

— **Tanitógyűlések.** Az orsz. magy. izr. tanítóegyesület alföldi köre f. évi július 1-én és 2-án Mezőberényben rendes évi gyűlést tart, a baranyai, somogyi és tolnamegyei köre pedig július 8-ikán fog Kaposvárott gyűlésezni.

— **Árvák bucsuja.** Megható ünnepély színhe-
ey volt f. hó 14-én vasárnapon délután a pesti izr.
hitk. fiárvaház imaterme, hol hét felserdült növendék
bucsuzott el azon intézeitől, mely 10 éven át volt ott-
honuk. Az ünnepélyt Csajági Béla igazgató csinos
beszéddel nyitotta meg, s az intézet iránti hálára s sze-
retetre buzdította a kilépőket, utána az intézet érdemes
elnöke Deutsch Jakab kívánt sok szerencsét s kitartást
az életbe kilépő ifjak pályafutásához. A növendékek nevé-
ben Deutsch Zsigmond mondott az intézet vezetőinek
forró köszönetet s az ünnepély az árvák karénekével
befejezést nyert.

— **Pozsonyi hírek.** Pozsonyból írja levelezőnk:
Hitközségünkben izr. népkonyha van alakulófélben,
melyre városunkban, nagy szükség van. Az 50 tag-
ból álló előkészítő bizottság f. hó 14-én tartotta meg első
gyűlését Weiner Israelnek, az eszme megpendítőjének
elnöklere alatt. — Az itteni cong. izr. hitközség hosszú
vajadás után végre elhatározta, hogy a Hosszu utcában
új templomot építtet, melynek tervszerinti költségei
meghaladják a 40.000 frtot. — Az építkezési költségek-
hez még hiányzó 20.000 frt előteremtésére 10 frtos
kamatozatlan részvényeket fognak kibocsátani. A hit-
község tagjai eddig több mint 10,000 frtot jegyeztek,
— A jesiván a jövő hó derekán lesznek az évi zárvisz-
gák. A beiratkozott hallgatók száma 268. — Sill M. S.
helybeli kereskedő, talmudtudós, Sill Salamonnak a bpesti
rabbiképző intézet tanárának bátyja, mint a czimlapra
írt előszavában mondja, 30 nap alatt egy »ששים אלפין«
czimű exigetikai művecskét írt, melyben 60félekép ma-
gyarázza »ויקרא« alech zeiráját. Azonkívül pedig füg-
geléssel látta el, melyben kiváló tudósok műveiből kö-
zöl szemelvényeket. Az érdekes művecske már sajtó
alatt van, s a könyvpiaczon is meg fog jelenni.

— **Nyilvános elismerés.** A közokt. minister
Widder Edének, a tatai izr. népiskola tanítójának betelt
50 éves szolgálati ideje alkalmából buzgalmaért és
eredményes működéseért elismerését fejezte ki.

— **Tisztelgő hitközség.** Szeniczről írják
nekünk, hogy Nyitra m. főispánja Thuroczy Vilmos
f. hó 5-én ott időzött s ez alkalomból Marmor-
stein Lipót rabbi vezetése alatt egy Schlesinger
Miksa hitk. elnök és Mayer Lázár előljárósági tagból
álló küldöttség tisztelgett nála a hitközség nevében.
A rabbi hazafias szellemű, lendületes beszédére adott
válaszában a főispán örömeinek adott kifejezést, hogy
oly városban, hol a tót elem uralkodó, a zsidó hit-
községet hazafias szellem lengi át. Feltűnt, írja tudó-
sítónk, hogy a zsidó küldöttséget, bár a tisztelgők sorában
utolsó helyen volt jelezve, a főispán még is nyom-

ban a kath. hitfelekezetet küldöttsége után
fogadta.

— **Helyreigazítás.** Burger D. József a ko-
lozsvári orth. község volt titkára annak közlésére kér
fel bennünket, hogy a hitk. és Chevra elnökei —
mint előző számunk egy tudósítása jelentette — nem
az ő távozása miatt köszöntek le állásukról, hanem
azért, mert a megürült állást egy töredék kevésbbé
képezett egyénnel akarta betölteni. A f. hó 10-iki
gyűlésen azonban a dolog kiegyenlítést nyert és
Fenichl Salamon a község, Schwarcz József
pedig a Chevra elnökségét újból elfoglalták.

— **A fővárosi bank részvénytársaság**
irodahelyiségét V. Erzsébet 1 szám alá helyezte át. A
helység változást nem csak az intézet folytán növekvő
üzleti forgalma tette szükségessé, hanem egyuttal azon
törekvés is, hogy a fővárosi kereskedelem góczpontjába
jusson. A bizalomra méltó pénzügyi intézet ezentul is elfogad
kamatozó betéteket, beszed és leszámítol váltókat, utal-
ványokat és egyéb értékeket, foglalkozik bank és bi-
zományi üzlettel, értékpapírok adásával, vételével és elő-
leggel, végül rendez jutányos feltételek mellett kedvező
formában sorsjegytársulatokat is.

Külföldi hírek.

— **Rothschild Edmond bárónak egy**
fejedelmi tényéről adnak hírt Jeruzsaleméből. A
báró (ugyanaz, ki a 16 szentföldi zsidó gyarmat kö-
zül 10-nek a megalapítója és az első években sem-
tartója) forrásunk szerint megvásárolta a századok
óta pusztán heverő **Jordánmelléket** Palesztinában,
hol, a kiküldött szakértők ítéléte szerint, **70.000 em-
ber** letelepülhet. **Scheid E.**, a báró titkára, Jeruzsa-
lembe érkezett, hogy a pasával a vétele perfectté tegye

— **A newyorki Hebrew technical insti-
tut**, melynek czélja a zsidó itjuságban a kézmű és föld-
művelés iránti kedv és előszeretettel nevelése, mult évi
működéséről szóló beszámolójában jelenti, hogy 150
növendéke volt s ezeknek szükségleteire 16,654 38 dol-
lárt fordított. A bevételek összege 19,270.63 dollára
rugott.

— **Cálman Lévy**, a világ egyik legnagyobb
könyvkiadója, a párisi társadalom egyik kedvelt és
ritka műizlése, nagy ismeretei és páratlan szeretet-

reméltósága által egyenesen keresett tagja, mint egy párisi sürgöny jelenti, szívszélhűdés következtében hirtelen meghalt. A zsidóság benne egyik leglelkesebb védelmezőjét, a francia zsidó consistorium egyik legkiválóbb vezérét veszítette le.

— **Bakuból** jelentik, hogy az utóbbi időben Turkestanba sok lengyel zsidó költözik. Az érkezők itt megtelepedni szándékoznak és kereskedelemmel akarják megkeresni kenyerüket, mely célból árukat is hoznak magukkal.

— **Az orosz zsidók számára** Cohn Salo. a bécsi börzén gyűjtést indított, melyet maga 3000 frutal nyitott meg. Az eredmény egy óra alatt 10,000 frt volt.

— Berlinben f. hó 21-én matinét rendeznek az orosz földönfutók javára, melyen sok társadalmi és szellemi kitűnőség fog közreműködni. — Hamburgban Warburg bankár f. hó 9-én az üldözöttek segélyezése érdekében gyűlést hívott egybe, mely a berlini konferenciára küldöttséget menesztett. Az ez alkalommal megindított gyűjtés a jelenvoltak közt 65,000 márkát eredményezett.

— **A korfui zsidóüldözések** letűntek ugyan a napirendről, de a kedélyek még mindig annyira izgatottak, és az izgatottság olyan állandó, hogy a rendet folyton katonaság tartja fenn. A präfekt drákozik szigorral jár el a bujtogatók ellen s közülük naponként néhányat elfogat, sőt a rendőrfőt is, ki nem volt eléggé erélyes elesapta hivatalából. Ily viszonyok között a zsidóknak,

— tekintettel a községi választásokra kilátásban lévő újabb zavargásokra — éppenséggel nincs maradásuk. A kivándorlás egyre tart, a vagyonosabbak már elhagyták a szigetet s csak a kiknek nincs utavalójuk, avagy ingatlanaikon szeretnének túladni, azok vannak még ott. Da Fano főrabbi, kinek fia szintén kivándorolt, f. hó 8-án tartotta husvét óta első istentiszteletét. De papi hivatásának Korfuban nem soká fog eleget tehetni, mert rövid idő alatt a község feloszlik s nem marad egyetlen zsidó sem a szigeten. — Dr. Pitteri, trieszti polgármester vezetése alatt Triesztben gyűjtést indítottak a korfui zsidók számára, mely 36000 frankot eredményezett.

— **Antiszemita népgyűlést** tartottak a napokban a hírhedt német zsidógyűlölő matadorok Magdeburgban, melyről a rákövetkező napon a »Magdeb. Zeit.« vezércikkben mondta el nézetét. Bátor szóval kelt ki a népboldogítók ellen, kik a 10 éven át Berlinben táplált »legsivárabb és legotrombább mozgalomból« új kiadást rendeztek a »vidék« számára. — De a magdeburgi polgárság — mondja az idézett lap — felvilágosodott, s nem ki-

sérheti tetszésével az olyan utálatos nézeteket, minő pl. az, hogy *Oroszország a zsidóüldözései miatt* a civilizáció vezetőjévé vált. Aki a magdeburgiakat zsidóhecsczekkel akarja megrontani, melyek mögött a *liberalismus ellenfelei és a nép érdekei okos ápolásának elkeseredett oppozíciója* állal- kodik az összetéveszti a magdeburgi polgárságot ama ismert emberekkel, kik nem mindnyájan »születnek« és a hesseni falvak vagy a hátsó pomerániai kerületek lakóival.

— **A czár nagybátyja — bukott zsidóbarát.** *Nikolajavics Mihály* nagyherceg, az atyuskának nagybátyja, nem jó szemmel nézte az orosz zsidók üldöz- tetését, sőt ellene igyekezett munkálni a végtelenül kegyetlen megoldású orosz zsidókérdésnek. E hó elejéről most azt jelentik Pétervárról, hogy a nagyherceg emiatt kénytelen volt lemondani az államtanácsban viselt elnöki s több tiszteletbeli tisztségéről is. Helyébe Wladimir nagyherceg, a czár testvére kerül, aki hogy minő állást foglalhat el a zsidókkal szemben, mutatja a zsidóbarát Miklós nagyherceg bukása.

— **Tizezer kötetes könyvtár-ajándék.** *Montezinos* Dávid amsterdami hitrokonunk gazdag és értékes könyvtárát, mely körülbelül 8000 műből és 50,000 kötetből áll, az amsterdami écz chajim portugál hitközségnek ajándékozta. A könyvtár számára, melyben számos ritka mű, s eddig ismeretlen kézirat is van a nevezett hitközség külön épületet emeltetett, melyet április 30-án adtak át ünnepélyesen rendeltetésének. Felavató beszédében az elnök elmondta, hogy községük 1619. alakult Talmud Torah néven és chacham Saul Levi Morteira indítványára változott át bész hamidrassá. A könyvtár alapítására már 1641-ben megtették az első lépéseket mintegy 800 kötettel. A könyvek száma ajándékozások, és bevásárlások útján egyre szaporodott és Montezinos ajándékával most 15,000-re emelkedett.

— **Az altonai főrabbi nővére** *Ellinger Breinle*, mint M. m. Frankfurtból írják. m. hó 20-án 95 éves korában elhunyt. A híres altonai főrabbi nővérét vallás. sosságáról és jótékonyágáról messze földön ismerték. Auerbach Berthold a jeles német novella író is egyik jótevőjét tisztelte benne és ezért »Dorfgeschichten« cz. kötetét is neki ajánlotta. A karlsruhei nőegyletet melynek élén 50 évig állt, szintén ő alapította. A karlsruhei temetésén dr. Horovitz és dr. Schiffer rabbik mondtak gyászbeszédet.

— **A bécsi izr. cultus-községek egyesülésének** ügyében *Pfeisman* helyhatósági alelnök elnöklése alatt az alsó ausztriai helytartóság épületében Bécsben enquetet tartottak. *Marks* referens jelentette, hogy Bécs régebbi városrészeiből alakult cultus-hitközségnek 99,800 tagja van, az új kerületekben pedig 18,700 zsidó két községben egyesült. Bécs politikai határainak kiterjesztésével elérkezett az ideje az egy községbe való olvadásnak; a külvárosok képviselői szintén e nézetet vallják és a bécsi nagyközség elvben elfogadja az egyesülés tervét. Az előterjesztett alapszabálytervezetet helyesléssel elfogadták s csak csekély változásokat tettek rajta. A vezetés egy 24 tagú községi előjáróság kezében lesz, mely hat osztályra oszlik. Az elnököt az előjáróság választja. A tisztségek nem járnak fizetéssel. Hivatalnokok: a rabbik, hitszónokok, kántorok, továbbá a gazdasági tisztviselők lesznek. A rabbiknak theologiai képesítésein felül rendes egyetemi tanulmányaikat is igazolniuk kell. A szükségleteket, amennyiben a községi vagyonból és intézetekből fedezetet nem nyernének, kultus-adó útján fogják fedezni, melynek minimuma 10 frt, maximuma pedig tekintélyes összeg: 5000 frt lehet. Az «egyesült bécsi izr. hitközségek» működésének kezdetétől 1892 évi január 1-ét helyezték kilátásba.

— **Keresztény segély az orosz földönfutóknak.** Egy frankfurti keresztény bankár, ki névtelenül óhajt maradni, az orosz zsidó kivándorlók segélyezésére 5000 márkát adományozott.

— **A londoni chief-rabbi hivatalos beiktatása** — mint jól értesült forrásból jelentik — f. hó 23-án, kedden fog végbemenni. Színhelye a ducas placei great-zsinagoga lesz. Az ünnepélyességekre számos előkelőség ígérte meg jelenlétét s így a londoni lordmayor is nevével egyetemben.

— **Aranylakodalmas jótékonyosság.** *Frenkel* Sámuel nordhauseni bankár és neje szül. *Plaut*, f. hó első felében ülték meg aranylakodalmukat. Ezen emlékeztetés napjuk öröme a *Plaut*-féle alapítványnak, melyet *Plaut* berlini bankár 1879-ben a színylők számára felekezeti különbség nélkül 300,000 márkával létesített. 20,000 márkát adományoztak! Hasonló bőkezűséggel emlékeztek meg a «Zur gekrönten Unschuld» cz. szabadkőmives páholyról, a szegény egyletről és még más jótékony intézményekről.

— **Zsidó polgármester.** March m. Vesselyben mint Brünnből jelentik, *Ornstein* Józsefet a keresztény lakosság ritka ováció mellett közfelkiáltással polgármesterré választotta meg. A választás *Ornstein* most is polgármesteri hivatalban taláta.

— **Kinevezések.** Dr. Maas Sallit a badeni nagyherceg Mannheimba landgerichtsath-tá dr. Mai Lajost pedig Furtwangenba jegyzővé nevezte ki.

— **Drága keresztények.** A «kereszténységet zsidók között terjesztő egyesület», egy londoni értesítés szerint, megint silány jelentésről ad számot. Az egyesület az előző évben 38,000 font sterlinget, vagyis körülbelül 450.000 forintot használt el céljaira és mégis mind-

össze 16 embert tudott megtéríteni. Ilyenformán minden «megtérítés» körülbelül 24000 frtba került. Izraelnek eme barátjai bizony egyéb jót is tehetnének ennyi tenger sok pénzzel.

— **A szultán a zsidóknak.** Konstantinápolyból írják, hogy a szultán a zsidó községbeli szegények segélyezésére 300 török fontot utalványozott a főrabbi kezébe.

— **A czár szobra.** A párisi orosz colonia előjárói a czár küldöttét, *Mohrenheim* bárót, urának márványszobrával lepték meg. A büstét *Bernstamm* orosz képfaragó készítette.

— **Nemesített angol zsidók** Az angol királynő *Salamon* Julian Emanuel új déli wales törvényhozó testületének tagját és *Nathan* Gusztáv bécsi főkonzult lovagi rangra emelte.

— **Nemzetközi asylum zsidó invalidusok számára.** Nizzában készül ez az új emberbaráti intézmény, melynek létesülése érdekében Nizzának egy rendes látogatója mr. Castello Manuel fáradozik legtöbbet. Az intézet helyiségeül a Felicie villa van kiszemelve s az alapok már meghaladják a 150,000 frankot.

— **Gyakorlati antisemitizmus.** Kozienicében a radomi lengyel kormányzóság egyik városában a zsidó negyedtet felgyújtották. Leégett mintegy 100 ház és három emberélet is áldozatul esett. A nyomor nagy. A tűz gyújtogatás folytán keletkezett, melyhez zsidógyűlölség szolgáltatta a motivumot.

T á v i r a t.

Lapunk már sajtó alatt volt, midőn a következő pécsi táviratot vettük:

Pécs. Ép most érkezett távirati miniszteri utasítás megváltoztatja a küldött-ségek fogadtatásának sorrendjét, a mennyiben a felekezetek és a zsidók deputációi közt csak egy, a törvényhatóságok küldöttsége fog megjelenni. Hitközségünkben nagy efölött a meglegedés (l. vezércikkünköt).

Fogorvos Barna Budapest, IV. kerület váczai-utca 24. szám. Rendel 9—5 óráig.

 Lévai Dávid bank- és váltóház hirdetése az utolsó oldalon.

 Dlustusch testvérek *Grammophon* hirdetésére különösen felhívjuk olvasóink figyelmét.

 מילה ברית מילה-mülétet (26 évi gyakorlat) a legügyesebben végez **Frank Leó** II. ker. Albrecht 5.

Pályázat.

A kún-félegyházi izr. hitközségnél 700 frt évi fizetés, szabad lakás, az anyakönyvi s egyéb szokásos mellékjövedelmek, valamint a helybeli állami tanító-képezdében és városi gymnasiumban végzendő hitoktatási jövedelmek élvezésével egybekötött — f. évi szeptember 1-én betöltendő **rabbi állásra** ezennel pályázat nyittatik.

Pályázóktól megkívántatik, hogy a talmudban és az ősi hagyományos törvényekben tökéletes jártassággal, a kor igényeinek megfelelő műveltséggel, valamint a magyar és német nyelvű hitshónoklatok megtartására való képzettséggel birjanak, továbbá, hogy elismert rabbiktól képesítési bizonyítványt (התרה) felmutathassanak és a פוסקים-olást tényleg teljesítsék.

A megválasztandó rabbi kötelessége leendő a rabbi- és anyakönyvvezetői teendők mellett az izr. elemi iskola feletti felügyelet gyakorlása.

Pályázni kívánó rabbi urak felkéretnek, kellően felszerelt kérvényeiket, a kor és családi állapot feltüntetése mellett legkésőbb f. é. július 1-éig alólírott elnökséghez czimezve beküldeni.

Próba-shónoklatra csak a meghívottak engedtetnek és az utiköltség csakis a megválasztottnak fog megtérítettetni.

Kún-Félegyháza, 1891. május 1-én.

Geller Sámuel

hitk. jegyző.

Lederer Sándor

hitk. elnök.

Pályázat.

A pancsovai izr. hitközségnél egy 600 frt évi fizetéssel egybekötött **hittanítói** pályázat nyittatik.

Pályázók, okleveles tanítók kérvényüket tanítói képzettséget, kort, családi viszonyokat, eddigi működést és egészségi állapotot kitüntető eredeti, vagy hiteles másolatu bizonyítványokkal alulírt előjárósághoz f. évi július hó 15-ig bérmentve megküldeni sziveskedjenek.

Kívántatik, hogy a pályázók a magyar és német nyelvet tökélylyel, a héber szakmában pedig oly jártassággal birjanak, hogy az állami nép- és polgári iskolán héber tantárgyakat, valamint a hittant tanítani képesek legyenek.

Pancsován, 1891. június hó 2-án.

Az izr. hitk. előjárósága

Pályázat.

A szabadkai izr. hitközségi négy osztályú népiskolában a jövő iskolaév kezdetére egy 600 frttal javadalmazott helyettes tanítói és egy 500 frttal javadalmazott helyettes tanítónői állásra pályázat nyittatik.

A tanító állásra pályázni óhajtóktól a képesítő okmányokon és eddigi működéséről szóló bizonylaton kívül, a magyar nyelv teljes tudása és helyes kiejtése kívántatik, a megválasztandó tanító az első, esetleg a második osztályt fogja vezetni. Előnyben részesülend az, ki a héber tudományokban mélyebb szakavatottságot képes beigazolni.

A megválasztandó tanítónőtől, ki az 1-ső és 2-ik osztályt lesz hivatva vezetni, képesítő és eddigi működéséről szóló okmányain kívül megkívántatik, hogy tanítványait a héber olvasásban, a hittan elemeiben és a koruknak megfelelő kézimunkában tanítani képes legyen, és azt okmányokkal beigazolja.

Pályázni óhajtók kellően felszerelt folyamodványukat f. évi július hó 15-ig alulírotthoz benyújtani kéretnek.

Szabadka, 1891. évi junius hó 9.

Dr. Wiener Salamon.

iskolai bizott elnök.

Pályázat

Az orosházi zsidó hitközségnél betöltendő **kántori** (chazan) állásra ezennel pályázat hirdettetik. Pályázótól megkívántatik, hogy az illető zeneileg képzett, énekkar kíséret melletti éneklésre képes, szép, erőteljes hanggal bíró, és שוחט ובודקוקורה legyen. Pályázati határidő 1891 július 15.

Javadalmazás: évi 600 frt, lakás a hitközség épületében, fél sechita és a szokásos mellékjövedelmek.

Próbaelőadásra csak erre meghívottak bocsátatnak s az utiköltségek csak a megválasztottnak fognak megtérítettetni.

Képzettség, eddigi, működés, életkor, családi viszonyok és szigorú vallás-erkölcsi életet igazoló bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvények a fentebb írt határnapig alulírt elnökséghez küldendők be. Gyakorlott mohel előnyben részesül.

Megválasztott köteles az állást f. évi szeptember 1-én elfoglalni.

Orosházán, 1891. június 15.

Az orosházi zsidó hitközség elnöksége.

Pályázat.

A dunaföldvári izr. hitközségnél következő, f. é. szeptember hó 1-én betöltendő állásokra pályázat nyitattik:

1) Egy korszerű **kántori** állásra, a kinek egyszersmind **שו"ת ודורק קורה ומוהל**-nak kell lennie. Évi fizetés **500** frt, fél sechita és a szokásos mellékjövedelmek.

2) Egy előmádkozói állásra. Pályázótól megkívántatik hogy szintén **שו"ת ודורק קורה ומוהל** legyen. Évi fizetés **300** frt, szabad lakás, fél sechita és a szokásos mellékjövedelmek. Pályázni kívánók, a kiknek magyarnyelvűeknek és honosoknak kell lenniök, sziveskedjenek elismert rabbiktól nyert **קבלות**-bizonyítványok és születési bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeiket ezen hitközség előjáróságához f. é. július 15-ig beküldeni.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsátatnak s az utiköltségek csakis a megválasztottnak térítettnek meg.

Duna-Földvár 1890. évi junius hó 8-án.

Steiner Fülöp
hitk. elnök.

Pályázat.

A Múraszombati izr. hitközségben a jövő 1891/82 tanév kezdetével **500** frt. évi fizetés, szabad lakás és fél. körülbelül **80** frtra rugó schechitával javadalmazott **kántor és hitoktatói** állás kerül betöltésre.

Pályázóktól megkívántatik, hogy a hit- és erkölcstan magyar nyelven való előadására képesítve legyenek és szükség esetében a sechitához is értsenek.

A kort, családi állapotot és eddigi alkalmaztatást igazoló okmányokkal felszerelt kérvények az alulírt hitközségi elnökhöz f. é. július hó 31-ig küldendők be.

Múraszombat, (Vasvármegyében), 1891. évt
Junius hó 7-én.

Ambrus Sándor
hitk. elnök.

Landesmann Lipót

nagym. miniszterium által nyilvánossági joggal felruházott
VI. oszt. mag. polg. fiu-iskolája és nevelő-intézete Szabadkán.

A polg. isk. előkészít a keresk. akadémia, középipartanoda, mintarajztanoda és hadapród isk. számára; képesít többféle **állami hivatalra**, vasuti, kereskedelmi, ipari, biztosító és pénzügyintézeteknél való alkalmaztatásra. Folytatólag átléphet a tanuló a **gazdasági, erdészeti, állatorvosi** középintézetekbe. Növendékek **tisztességes ellátásban, gondos vallás-erkölcsi nevelésben és rendszeres pótoktatásban** részesülnek. **Folytonos felügyelet** Mérsékelt díjak. Értésítő kívánatra bármikor.

Univ. Med. Dr. **RENNER**

vizgyógyintézete

Budapest, VII. kerület, Valero-utca 4. sz.

Az intézet (mely 18 év óta fennáll) a **Hidrotherapia** minden modern eszközeivel van ellátva és szaksz... kezelés mellett ugyanott sikerrel gyógyíthatók:

1. A legkülönbébb idegbajok: **Hysteria**, **po-chondria**, **Melancholia**, álmatlanság stb.
2. Vérkeringési zavarok: **szédülés**, **vértórlódás**, **vérszegénység**, **hőszám-zavarok** stb.
3. Az emésztési szervek betegségei: **gyomor-bélhurut**, **székrekedés**, a belek **renyhessége**, **puffadtsága**, **hasbelipangása** stb.
4. **Rheuma** bajok és általános gyengeségek

TELEFON

Egészségnek okából

igyék az ember szodavizet, de

csak a törvényileg védett

99% nickelzinn syphonokból,

melyek egészségi szempontból a 37,523 sz. miniszteri rendelettel legszigorubban rendeltettek el. — **Óvunk** az ugynevezett ólommentes syphonoktól, melyek ólom helyettesítéssel és antimont tartalmazznak és az egészségre nézve károsak. — Érdekében fekszik a **szodagyáros** uraknak, hogy a mi 99%-os nickelzinn syphonjainkat szerezzék meg, mert jul. 1-én minden más syphonfejeket hatóságilag elko-boznak. Tessék ügyelni védjegyünkre, kezességünkre (99% Zinn) melyek minden egyes syphonfejre rá vannak nyomva.

REISZ & BERKOVITS

cs. és kir. nickelzinnsyphongyárosok.

Budapest, Kerepesi-ut 66.

GRAMMOPHON

(beszélő készülék)

mely az Edison-féle phonographot jóval felülmulta és az összes magas képzettségű tekintélyek elismerését kivívta, 30 frt csekély összegért kapható Magyarországon és melléktartományai egyedüli képviselőinél

DLUSTUSCH TESTVÉREKNÉL

Király-utca 90.

Nagyobb vételnél az ár megegyezés szerint.

A **GRAMMOPHON** szerkezete bámulatosan egyszerű, úgy hogy bármely gyermek könnyen kezelheti. Beszél, dalol, nevet, zenél és különböző állati hangokat annyiszor visszaad, ahányszor csak kívánják és e mellett elévülhetetlen. Ezen készülék főképp iskolákban nélkülözhetetlen.

Belépési felhívás!

a tőzsdei műveletekre alakított csoportok II-ik sorozatához.

L É V A I D Á V I D

bank- és váltó üzlete

BUDAPEST, TERÉZKÖRUT 48.

megnyitja az általa tőzsdei műveletekre alakított csoportok II-ik sorozatát, melylyel alkalmat nyújt mindenkinek teljes biztonsággal és kevés tőkével tőzsdei műveletekben részt venni.

A csoportok I-ső sorozata tömeges részvétele folytán már lezáródott és az üzletet f. hó 8-án már kezdetét vette; eme gyors eredmény egy II-ik sorozat megnyitására indított.

Előjegyzések résztvevőjegyekre

f. évi junius hó 20-ig fogadtatnak el, minthogy 22-én már kezdetét veszi az üzlet a következő csoportok részére:

A)	11.	100 résztvevő	á	25	frt
B)	"	50	"	50	"
C)	"	30	"	100	"
D)	"	15	"	200	"

Az általánosan ismert azon közgazdasági elvnel fogva, mely szerint csakis „egyesült erővel“ lehet lényeges műveleteket eszközölni, — azon meggyőződésre jutottunk, hogy értékpapir-piaczunkon ily módon nagy ügyletek a **legnagyobb biztossággal** eszközölhetők, s így a lényeges **haszon** kétségkívül.

Előkelő összeköttetéseim lehetővé teszik, hogy az értéktőzsde napontai alakulatait saját rendszerem szerint ügyesen kihasználjam, mely körülmény azon szerencsés helyzetbe juttat, hogy igen tisztelt megbízóimnak a **legnagyobb nyeresemény** kilátást biztosítsam.

Minden egyes csoport külön kezeltetik és a **tiszta haszon** minden **hó végével** pénztáramnál kifizettetik. Minden egyes résztvevőnek jogában áll 1 havi felmondás után a csoportból kilépni és visszakapja a befizetett tőkéjét a reá eső haszonnal együtt.

A nyomor és jótékony-ság tanyáján.

(Orosz zsidó kivándorlók.)

— Az Egyenlőség eredeti tudósítása —

Berlintől jó félórai járásnyira fekszik Charlottenburg. E kies nyaralóhely körülbelül úgy esik a német birodalom fővárosához, mint Ausztriában Baden Bécshez. A charlottenburgi pályaudvar a berlini városi gőzös utolsó állomása. Onnan szép kilátás nyílik a lombos fák-tól körülvett városra, a viruló mezőkre és a villákra, mik a látóhatár végén összefolynak a német főváros épületeinek sokaságával. A charlottenburgi pályaudvar egyik hosszú kőalagútjában, mely egyébiránt egy föld-szintből és egy emeletből áll, vannak elhelyezve szegény testvéreink, az orosz zsidók. Az alagút kapuja faczégérén ökölnyi betűkkel olvasható: *Váróhelyiség kivándorlók számára.*

»Kivándorlók számára«: mily tenger sokat fejez ki e két szóból álló hivatalos felirat! Fáradoztál, hol fáztál, hol izzadtál. Dolgoztál kezdeddel, agyaddal. Nagynehezen összekuporgattál annyit, hogy eltarthatod háznépedet, feleséged, gyermekeid vidám mosolya derüt, szelid fényt varázsol szűk otthonodba. Bajtársakra, barátokra tettél szert. Láncszemét képezed a közösségnek, szóval: van *hazád!* Hirtelen beüt a villám és elpusztítja esztendőd, évtizedek gyümölcsét. Jönnek poroszlók, kik elűznek házad tájékáról, hogy hazátlan árva légy, hogy körül-zsongjon minduntalan az a rettenetes szó: tovább, tovább.... Örölsz, hogy megmenekültél üldözőid elől, de örömdet megkeseríti a kérdés: mi lesz velem és enyéimmal?

Mi lesz? Mihez fogjak, most, hogy erőm gyöngé, térdem meginog, éltém ifjúsága rég elszállott? De hisz ott a tengeren túl az Eldorado, a kiaknázhatatlan aranybánya, a kincses Amerika. El oda, oda!...

Koldusbotra jutva, neki indulsz a vándorlásnak. Hajóra szállsz. Ott vagy az oceán ölén. Nem látsz egyebet, csupán vizet és eget. Láz ül ki arcodra, az eszmék, tervek láza, mik keresztül-kasul járnak agyadat és ezt forrongásba hozzák. Álmaidban már is jövődöbeli jóléted egében jársz. Ám ábrándjaid ábrándok maradnak, nem valósulnak meg sohasem. Partra sem szállhatsz, árva jó szóval sem fogadnak, mert a szabadság és aranybányák honában csak azt veszik fel, ki kis pénzmagot hoz magával. S te számkivetett vándor búbanatnál egyebet nem hozasz magaddal.

Hogy élet és küzdés egyet teszen, azt leginkább orosz hitrokainak próbálták ki. Hosszú, rémes esztendők óta éltök minden percze szenvedés, emésztő kin volt. S a ki látta a szerencsétleneket, kik kiszabadulva az emberhéjják karmai közül, szomorúan kullogtak le a lépcsőkön a charlottenburgi pályaudvarban, az bizony kétségbe vonja, hogy valaha a testvéri szeretet köteléke fogja az emberiséget egybekapcsolni.

Ellenállhatlan vágytól üzve, több ízben kerestem

fel a kivándorlókat a szomszédváros vasúti indóházában. Bátran szólhatok a szentirással: »Én láttam mind a nyomort.« De vétkezném az igazság ellen, ha nem konstataálnám lelki örömet is, mert láttam, hogy nem elcsépett, üres szó-beszéd az, mit a zsidó szívéről, zsidó jótékony-ságról, zsidó irgalomról szoktak regélni.

Naponkint négy-öt vasúti vonaton mintegy 600 kivándorló érkezik Charlottenburgba. A legtöbben Boroszlón és Königsbergen át érkeznek. A kivándorlók jobbára kézművesek, munkások, napszámosok és alárendelt üzleti alkalmazottak. Jobb módú, önálló kereskedőket csak elvétve lehet találni. A szegény menekülők ritka esetben kiutasítottak, hanem leginkább olyanok, kiket a nagy városokból, a zsidók eddigi gyűlőhelyeiből a nyugoti kerületekbe üztek s kik ott idegen talajon, az amúgy is túlsűrű lakosság között, képtelenek magukat eltartani. Nevetséges olcsó áron eladják összes cók-mók-jaikat és az eladási ár java részét az orosz határhivatal-nokok megvesztegetésére kell áldozniok, hogy az országot elhagyhassák. Mert az orosz hatóságok oly kegyetlenek, hogy a legtöbb orosz zsidónak még meg is nehezítik a kivándorlást.

Fütyül a vonat s berobog a tüzes ördög a pályaudvarba. Sajátszerű kép tárul fel ilyenkor. A vonat nem önti mindjárt megérkezte után tartalmát a perronra, mert az érkezők nem igen tudják, hogy hamarjában mitévők legyenek. A pályavezető szavát nem igen értik meg és különben is gyanus pillantásokkal mérik a feljűk közeledőket. Egy dolog azonban ismeretes előttük, t. i. az: hogy Berlinben segítségben részesülnek. Valóságos áhítattal ejtik ki a német főváros nevét, mert az első kivándorlóraj már megírta nekik, hogy itt hogyan gyakorolják az emberszeretetet magasztos művét. Szerencsájuk, jegyzé meg egy ízben az Oroszországból szintén kiutasított jeles író: Löwenfeld Ráfél, hogy emberszeretűnket honfiak leveleiből ismerik. Bezzeg, ha Kiewben, vagy Vlnában olvastak volna néhány berlini ujságot, ugyancsak lelőhadt volna reményük és kedvük a szegényeknek!

Végre lecipelik batyuikat az alagútba. Édes-keves maradt meg vagyonukból. Senki sem hord magával többet egy bőröndnél, vagy kosárnál. Majd letelepednek a 20—25 asztal körül; a gyermekek sírnak s anyjukhoz simulnak, az öregek a 24 órai utazástól kimerülten dőlnek a székekre. Sokból kéri az éhség és a szánsalmas alakok, kik egytől-egyig magukon hordják fajunk keleties jellegét, ugyancsak lesaványodottak és eltörődtek. Meglátszik rajtuk örömtelen multjuk, sivár jelenük és bizonytalan jövőjük. Ha az ember körülnéz közöttük, önkénytelenül is Jeremiás »Siralmaik«-ra gondol. Szívszaggató leírása a babyloniai foglyok nyomorának szórul-szóra ráillik szerencsétlen orosz rokonainkra. Toprongyosan, a gyermekek gyakran csak egy szál ingecskeben járkálnak a pályaudvar helyiségeiben. Arcukon közöny, néma fájdalom és tompa kétségbeesés fejeződik ki.

Bár valamennyi érkezőt nem lehet ugyanegy napon tovább szállítani, mégis jobbára csak néhány óráig maradnak a charlottenburgi alagútban. A segélyző-bizottsági urak és hölgyek, kik lankadatlan buzgalommal állnak őrhelyeiken, arra használják fel azt a néhány órát, hogy minél kellemesebbé tegyék a kivándorlók számára a rövid tartózkodást; kávé, teát, kenyeret hoznak a felnőttek számára és tejet a gyermekeknek. Két hatalmas kályhán melegítik az ételeket a sürgő-forgó asszonyok. Vagy 300 kávécsésze áll rendelkezésre. Majd elvezetik a szűkölködőket a garderoberes-ba, hol jó öltönyökkel és fehérneművel látják el őket. Természetes, nem szívesen válnak meg hosszú kaftánjuktól. Egész nagy halmaz ruha fekszik a padokon: jó szívek ajándoka.

Kis pihenő után újabb aktióba lép a jól szervezett segélyző-bizottság, mely itt többnyire fiatal emberekből áll. Mindegyik bizottsági tag cédulákkal megrakodva az egyes asztalokhoz megy s megkezdődik a pénzbeli segélyezés. Valamennyi érkező családfőt vallatóra fogják; ezek bemondják neveiket, családi állapotukat, pénzkészletök nagyságát stb. Minden felíratik az említett cédulára. Kinek nem futja ki a »vágott dohánya«, annak a pénzt mindenekelőtt kiegészítik annyira, amennyi elegendő egy Amerikába szóló hajójegy váltására és hogy partraszálláskor a törvénykövetelte összeget felmutathassa. Ilyetén módon sok pénz úszik el, de hát — hála a jótékony gondviselésnek — egyelőre nincs pénzsűkében a bizottság. (A berlini börzén egy nap alatt 170,000 márkát gyűjtöttek a kivándorlók részére.) A pénzosztás okozza a legfőbb bibét s ilyenkor itt, a nyomor e szomorú tanyáján is, mint a hogy a szivárvány kibukkan a felhők közül, meg-megcsillámlik a humor. Sokakat ugyanis nem valami könnyen lehet rábírníarra, hogy őszintén vallják be pénzkészletük nagyságát és ilyenkor mindenféle fortélyhoz fordulnak a bizottsági tagok. Mások megint nem ismerik a német és francia pénz értékét és azáltal kúszt bonyodalmakba keverednek. Másrészt azonban a módosabb kivándorlók vonakodnak a segélyt elfogadni. Még az italt és kenyeret is meg akarják fizetni. E pusztá tény is bizonyítja, hogy a zsidókból még a legnyomasztóbb viszonyok közt sem vész ki az előkelő gondolkodás és a jogos büszkeség érzete.

A közös érintkezési nyelvet a jargon képezi. Azonkívül néhány buzgó orosz rabbinövendék collegám tolmácsul szolgál. Valóban megható látni, mily szívesen beszélnek a szerencsétlen, ártatlanul üldözöttek ellenségeiknek nyelvét. Hátrább az agarakkal, antiszemita uramék, ha a mi hazafiságunkban kételkedni merészelnének!

Fölötte érdekes alakokra lehet akadni az alagútban. A homályos, hosszú csarnok egyik sarkában egy összecsavarodott fürtű férfiú gubbaszkodik. Környezete szertelen tisztelettel viseltetik iránta és egy sugártermetű fiatal ember különös szeretettel csüng ajkain. Ő fia az aggastyánnak. Mint orvos működött a vilnai tartományi kerület egy városkájában, honnan atyjának menekülnie kellett. Nem

a kormány zsarnok önkénye, hanem a szükség kergette el őt szerény házikójából. Rabbi lévén, az üldözés idején egyedül maradt községében és a derék, jó fiu nem akarta, hogy ősz atyja egyedül tegye meg a nagy tengeri utat. A fiatal orvos modora rendkívüli műveltségről tanuskodott; 3 élő nyelven beszélt el hitsorsosai végtelen nagy nyomorát. Nemcsak ezt siratta, hanem hazája szellemi szegénységét is. Könyvek közt mondta el a következőket egy előkelő berlini hírlap tudósítójának: »Ti, német zsidók, boldogok vagytok. Hisz, ó, mily szerencse, ha az ember hazájának szolgálhat! Azt a néhány krákhélt, kik szerencsés országotokat Oroszország nivójára szeretnék aláülyeszteni, el fogja némitani az általános szózat, mely az egyenlőség fenséges tanát hirdeti. Ám mit cselekedjünk mi? folyton-folyvást küzdöttünk a magunk közt uralkodó előítéletek ellen, míg végre ráléptünk az ösvényre, mely a világosság és szabadság felé vezet. Azt hittük, már elűztük a sötét varázslatot. Elsajátítottuk korunk tudományát, műveltségét, beszéljük orthodox szomszédjaink nyelvét, mellettük és velük karöltve működünk, azt szeretjük, mit ők szeretnek, azt tiszteljük, mi az ő tiszteletük tárgyát képezi, eszményeikért hevülünk — és egy nyugtalan férfiúnak egyetlen egy tollvonása elegendő, hogy megsemmisítse egy egész század munkásságát.« A szenvedésnek mily tragikumai nyilatkozik meg e panaszos kifakadásban!

Az alagútnak egy másik zúgában két javakorabeli kivándorló tanácskozott egymással szörnyű módon. Egyik bizottsági tag fedezte fel őket, mert szerényen visszahúzódtak. Magam is beszédbe eredve velök, kitünt, hogy már mindketten évek előtt kivándoroltak Newyorkba s mivel ott semmi keresetök sem volt, visszajöttek onnét és ismét Oroszországba akarnak visszatérni. Mi erre a kijelentésre nagyon hüledeztünk, de a szegény emberek csak nehéz szerrel voltak az ismételt kivándorlásra rávehetők, mert mindegynek tartották, hogy akár itt akár ott futnak a halál torkába.

Az emigránsok közt nagyszámú katolikus vallású is található. Ezeknek egészségesebb a színük, kiborotvált az arcuk és egész más faji jellegük van, mint zsidó hitronainknak. Csakis oroszul beszélnek és így nem igen lehet velök közlekedni. Érdekes, hogy ezek segélyezésére — jöllehet, ők is rá vannak szorulva — senki sem gondolt egész Berlinben. Magától értetődik, hogy a helyi zsidó segélyző-bizottság nem feledkezik meg róluk. Jól tartják őket mindennel; a zsidó sziv nem kérdezősködik a származás és hitvallás után.

Mig a jótékonyág anygala áldását szórja, addig ott a Newa partján tündér palotájában ül egy férfiú, kinek szent meggyőződése, hogy Isten azért ruházta rá a száz meg száz millió ember fölötti uralkodást, azért adta kezébe a jogart, hogy boldoggá tegye alattvalóit? A mellett — úgy mondják — nem látja, mi történik széles birodalmában, nem tudja, hogy mint ontják ezren meg ezren szivök véré, csak azért, hogy néhány száz hitvány ka-

putos haramia élviteli életet folytathasson. Avagy csakugyan hitelt ad a bujtogatóknak, kik azzal nyaggatják, hogy tetszetős dolog Isten előtt kiirtani azok boldogságát, életét, kik a világot igazgató gondviselést más formában imádják, mint az óhitűek?

A megvénhedt Europa pedig látja, mint idézik föl hallatlan „cynismussal a népvándorlási korszak és a közép-kor rémeit és nem mozdítja meg zsibbadt tagjait. »Thut nichts, der Jude wird verbrannt.« A nagyhatalmasságok mit sem tesznek javukra, hiszen csak zsidókról van szó. Igaz, egyelőre csak zsidókról. Mindig ezekkel szokták kezdeni, utána majd a többi felekezetre kerül a sor »a szent« Oroszországban.

Ne feledjük el, hogy él és »sohasem fog szunynyadni s aludni« Izrael őrzője, a történet és az igazság Istene.

Berlin.

Dr. Hofmann Emil.

A Mózes-monda a zsidó irodalomban.

Írta: Dr. Venetianer Lajos.

(Folytatás.)

Adar hó 7. napján, azon órában, midőn a jósok hirt vittek Pharaónak, csakugyan megszületett a gyermek. Világrajöttének pillanatában vakító fény tölté el a szobát, napsugárból font koszorú övezte a gyermeket; égi hangok, magasztos, szent dalok zengése hallatszott a magasból, fennen hirdetve a gyermek jövődő nagyságát. A szülők három hónapig tarták rejtve a gyermeket. Ámde Pharaó gyanítva, hogy a kémek nem teljesítik pontosan a gyilkos parancsot, asszonyokat küldött csecsemőikkel együtt a héberek házaiba, hogy következő módon kémleljenek az újdonszülöttek után. A gyermek rendesen kiált akkor, ha egy másik gyermek kiáltását vagy sirását hallja; azért az egyiptomi nők, a héberek házaiba lépve, megszárták saját csecsemőiket; ezek sirását hallva, a rejtekben őrzött héber gyermek szintén sirni kezdett, mi által felfedeztetett. Ezen cselszövénnyel szemben Jochébed nem tarthatá gyermekét tovább magánál, de elválni tőle nem volt képes s kétségbeesése közepette Isten angyala jelent meg, ki megparancsolta Jochébednek, hogy a gyermeket, szekrénybe helyezve, félelem s szomorúság nélkül adja át a folyó habjainak... E pillanatban az angyalok serege az Úr trónusa köré csoportosulva panaszos hangokkal kérdezi: »Világ teremője! Vajjon azon magasztos halandó, ki hívatta van a hatalmas hullámokból való megmenekülésért dicsőítő győzelmi dalt zengeni, ő maga ép a hullámokban lelje ma halálát?« »Tudjátok meg, felelé Isten, nem fog ő meghalni. Mindenhatóságom s végtelen bölcseségem rendezte úgy, hogy az, ki a gyermek vesztére tört, ép az mentse őt ki a halál torkából.« — Isten borzasztó hőséggel sujtotta Egyiptom országát, minek következtében a lakosok teste fekélyekkel s különféle daganatokkal volt borítva; gyógyulást a Nilusban való fürdés által reméltek találni.

Pharaó leánya, ki megvetette ősei bálványait, a jámbor kedélyű Thermutis sem maradt megkímélve az undorító fekélyektől, s elhatározta, a királyi család szokása ellenére, üdülést keresendő, hogy megfürdik a szabad Nilusban. Kiséretével a folyó partjához érve, megpillantotta a víz felületén a szekrénykét, s megparancsolta egyik szolgájának, hogy emelje azt ki a hullámokból. Ámde, gyanítva, hogy abban egy héber gyermek van elhelyezve, egész kísérete megtagadta ezen szolgálatot. »Mit gondolsz fejedelemnő, felelék, meg akarod hiúsítani királyi atyád parancsát? Ha meg is veti azt az egész nép, de hozzátartozóinak szent kötelessége akarata szerint cselekedni!« Alig nyilvánították ellenszegülésüket, Gabriel angyal valamennyit a föld mélyébe süllyeszté. Ekkor a nemes Thermutis a szekrény felé nyújtá karját; ám az sokkal távolabb volt a parttól, hogysem elérhette volna, de csoda történt, a királyleány karja 60 rőffel meghosszszabodott s kiemelte a csecsemőt a hullámokból. Midőn megérinté azt, érezte, hogy a fekélyek nem borítják többé szép termetét, s midőn megtekinté a gyermeket, gondolá, hogy isteni dicsőség vízfényc világit eléje.

Ámde, amint csodálattal nézegeti a kisdedet, hirtelen keresztül villant agyán atyjának szigorú rendelete, s a szekrényt már sorsának átadni szándékozott. Ekkor sirni kezdett a gyermek, a keserves hangok megindíták a fejedelemnő szívét, az anyai gyöngédség érzete hatalmaskodott felette, ismét magához vevé azon elhatározással, hogy felneveli. Azonban megfontolva azt, hogy a héber gyermek nem talál majd biztonságot atyja palotájában, miután a kisded a jelenlevő egyiptomi nőktől vonakodott táplálékot elfogadni s eltaszítá magát azokat, Mirjam tanácsára előhivatott Jochébed, a gyermek anyja, kit megpillantva, türelmetlenül nyújtá ki kicsiny kezét, s szorosan átölelé az anyai keblet. A királyleány csodálkozva e jelenségen, öntudatlan monda az igazat: »Ime, itt van, ami a tiéd; tápláld a gyermeket s jutalmadat, naponta két ezüstpént, tőlem fogod megkapni.« Két év multán elválasztá Jochébed a gyermeket és elvitte a királyleányhoz. Thermutis, elragadtatva a fiú szépségétől, magához ölelte, s Mózes-nek nevezte el. Ekkor égi hang hallatszott: »Pharaó leánya! Irgalommal viseltetél az idegen magzat iránt, gyermekednek nevezted őt, ezért legyen a te neved »Bittjah« Isten leánya, s ha majd isteni szózatom illeti őt, én is Mózes nevével szólítom őt, a mely nevet te adtad neki.« — Mózes az egész országban Thermutis fiának tartották. Együtt nevelték a királyi hercegekkel, kiket messze fölülmult testi szépségre és szellemi nagyságra. Egyedül Thermutis ismerte a gyermek életének titkát s bár legfőbb büszkeségének tartá őt, de igazságszeretete s jámbor lelkülete nem engedte, hogy atyja előtt fel ne fedezze a titkot. Ennek következtében egy napon, midőn az ország nagyjai diszebédre gyültek egybe a királynál, megjelent Thermutis Mózes-sel, s hosszú lelki tusa után e szavakat rebegé: »Atyám, ez isteni

alkatú gyermek nem az én fiam; kire, mint utódodra tekintesz, nem az én magzatom, a Nilus ajándékozta őt nékem.« E szavakkal a fiút a királynak átadá, ki azonban őt keblére szorítá, s hogy megelégedését nyilvánítsa, koronáját a fiú fejére tévé. Ám a gyermek pillanatnyi gyorsasággal lerántá fejről a fényes koronát, földre dobta, hol számtalan darabra tört. A király s a jelenlevő nagyok elszörnyűködtek, a három éves gyermek ezen tettét iszonyú jóslatnak tekintették, felismerték benne a rettegett héber gyermeket s rögtön tanácsot ültek felette. Már-már el akarták fogadni Bileam javaslatát, hogy a gyermeket dárdával szúrják keresztül, midőn egyszerre Gabriel angyal egyiptomi bölcs alakjában megjelent a te-

remben s hivatkozva arra, hogy a három éves gyermek nem cselekedhetett öntudatosan, azon tanácsot adá, hogy tegyenek a gyermek elé egy ékkövet s egy darab égő szenet; ha a tűz után nyujta kezét, akkor ártatlan, ha pedig észbeli képessége következtében a drágakőhöz nyúl, akkor ölessék meg. A tanács tetszéssel fogadtatott. Előhozták a kívánt tárgyakat. A gyermek már kinyujtá kezét az ékkő felé, de Gabriel angyal láthatatlanul félre tola a kezét s Mózes az égő üszköt fogta ujjai közé, szájához emelé azt, megégeté ajkait s nyelvét és azóta a szentírás szavai¹ szerint, »nehéz nyelvű« lett. Pharaó s a tanácsosok megnyugodtak.

(Folyt. köv.)

Kohn Arnold
Szazdag sirkóraktárát
 (Váczikörut 14, szemben az Andrássy
 ut torkolatával)
 ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sír-
 k ő állítás szomorú kötelességét kell
 teljesíteniök.
 Szép és pontos kivitelért és lehe-
 tőleg olcsó megszámitásért keze-
 dik a czég jó hírneve.
 Szombaton és ünnepnapokon zárva. ☞

MATTONI
ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE

gyógyhely BUDAPESTEN, (Budán).

Idény május 1-től szeptember 30-ig.

Kiváló gyógyhatással bír

női bajokban és altesi bántalmakban

Rendelő orvos: dr. BRUCK J. közegészségügyi tanácsos
 [vigadó-tér 1. sz.]

Egészséges fekvés, — jutányos lakások, — jó vendéglő

Pontos közlekedés a társaskocsikon reggeli 5 órától kezdve.

Allomási hely Ferencz József-tér, a régi Lloyd-
 épület közelében.

Legolcsóbb bevásárlási forrás
kész férfi- és gyermekruhákban

Ujvilág-utca 2. Budapest.

Raktáron van jelenleg:

1000 férfi öltöny	6.50-től	12.—-ig
500 » kamgarn öltöny	12.— »	20.— »
600 fiu öltöny 9—15 évesig	4.50 »	9.— »
2000 gyermek öltöny 3—8 évesig	1.40 »	2.50 »
2500 egyes nadrág	2.— »	6.50 »
1200 » Sacco	3.50 »	9.— »

csakis **FISCHER JAQUESNÁL.**

Kéretik a czimre: *Ujvilág-utca 2.* ügyelni.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett pontosan eszközöltetnek.

Mély tisztelettel

Fischer Jaques